

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะเขตพื้นที่ ตำบลจรเข้ม่า
อำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี

โดย
นันทนพร บุญคุ้ม

การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สถาบันรัฐประศาสนศาสตร์และนโยบายสาธารณะ

มหาวิทยาลัยรังสิต
ปีการศึกษา 2565

**PUBLIC PARTICIPATION IN SOLID WASTE MANAGEMENT IN
CHORAKHEPHUAK SUB-DISTRICT, DAN MAKHAMTIA DISTRICT,
KANCHANABURI PROVINCE**

**BY
NONTANAPORN BOONKOOM**

**AN INDEPENDENT STUDY SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT
OF THE REQUIREMENTS FOR
THE DEGREE OF MASTER OF PUBLIC ADMINISTRATION
INSTITUTE OF PUBLIC ADMINISTRATION AND PUBLIC POLICY**

**RANGSIT UNIVERSITY
ACADEMIC YEAR 2022**

ใบรับรองการศึกษาค้นคว้าอิสระ

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยรังสิต

เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะเขตพื้นที่ ตำบลจรเข้เผือก อำเภอ
ด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี

**PUBLIC PARTICIPATION IN SOLID WASTE MANAGEMENT IN
CHORAKHEPHUAK SUB-DISTRICT, DAN MAKHAMTIA DISTRICT,
KANCHANABURI PROVINCE**

โดย นนธนพร บุญคุ้ม

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรังสิต อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยศึกษาค้นคว้าอิสระเป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ประจำปีการศึกษา 2565

.....

(ดร.เฉลิมพร เย็นเยือก)

ผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

.....ประธานกรรมการสอบ

อ.อำนาจ ศรีพูนสุข

.....กรรมการ

ศ.ดร.จรัส สุวรรณมาลา

.....กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษา

รศ.ดร.จิระ ประทีป

ลิขสิทธิ์ของหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรังสิต

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จลุล่วงอย่างสมบูรณ์ด้วยดีเนื่องมาจาก รองศาสตราจารย์ ดร.จิระ ประทีป ที่ได้กรุณาเป็นที่ปรึกษาและตลอดเวลาอันมีค่าในการให้คำปรึกษา และตรวจสอบข้อบกพร่องต่าง ๆ ในรายละเอียดของงานด้วยความเอาใจใส่ ทั้งยังให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะ ความช่วยเหลืออื่น ๆ เป็นอย่างดีตลอดระยะเวลาดำเนินงาน และ ศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย ยาวะประภาส คณบดีสถาบันรัฐประศาสนศาสตร์และนโยบายสาธารณะ และกรรมการสอบทุกท่าน ผู้วิจัยจึงขอขอบคุณมา ณ ที่นี้

กราบขอบพระคุณ ดร.อาทิตย์ อุไรรัตน์ อธิการบดีมหาวิทยาลัยรังสิต ที่ได้กรุณาสับสนุนการศึกษาให้กับนักศึกษาได้นำความรู้ ความสามารถ ที่ได้รับการประสิทธิ์ประสาทจากมหาวิทยาลัยรังสิตแห่งนี้ ไปใช้ให้กับเกิดประโยชน์ต่อชุมชน สังคม และประเทศชาติต่อไป

ขอขอบคุณ ประชาชนชาวตำบลจรเข้เผือก อำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี ที่ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัยในครั้งนี้ด้วยดีอย่างยิ่ง

ขอขอบคุณครอบครัวของผู้วิจัย ซึ่งเป็นทั้งแรงสนับสนุนและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมาจนสำเร็จการศึกษาในครั้งนี้

นนทนพร บุญคุ้ม

ผู้วิจัย

6405904	: นนชนพร บุญคุ้ม
ชื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ	: การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะเขตพื้นที่ตำบลจรเข้เผือก อำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี
หลักสูตร	: รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษา	: รศ.ดร.จิระ ประทีป

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะ ความสำเร็จในการบริหารจัดการขยะ และ เพื่อเสนอแนะแนวทางการสร้างการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะของประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลจรเข้เผือก จังหวัดกาญจนบุรี เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากประชาชนในพื้นที่จำนวน 400 คน แล้วทำการวิเคราะห์ด้วยสถิติพรรณนา ค่าจำนวนและค่าร้อยละประกอบการอธิบายผลการวิจัย

ผลการศึกษาพบว่า

- (1) การมีส่วนร่วมของประชาชนส่วนใหญ่ในการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับมากในภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 4.10
- (2) และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับความสำเร็จในการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยทำให้สภาพแวดล้อมในชุมชนของท่านมีความสวยงามมากขึ้นมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.22 รองลงมาคือด้าน การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยทำให้รับรู้ได้ถึงประโยชน์ของขยะมูลฝอยทำให้สามารถใช้ประโยชน์จากขยะได้มากขึ้น มีค่าเฉลี่ย 4.12 และ น้อยที่สุดคือด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยทำให้ปริมาณขยะในพื้นที่ของท่านมีปริมาณลดลง มีค่าเฉลี่ย 4.02
- (3) ควรจัดกิจกรรมเพื่อกระตุ้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน เช่น กิจกรรมการแลกขยะ กิจกรรมการเรียนรู้การเพิ่มมูลค่าจากขยะโดยมีการยกย่องชมเชยผู้เข้ามามีส่วนร่วมผ่านสื่อหรือ ช่องทางต่างๆ เพื่อสร้างแรงบันดาลใจ หรือ แรงจูงใจให้กับผู้เข้ามามีส่วนร่วมได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องและเข้มแข็ง จริงจัง

(การศึกษาค้นคว้าอิสระมีจำนวนทั้งสิ้น 69 หน้า)

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม, การบริหารจัดการขยะ

6405904 : Tanaporn Boonkoom
 Independent Study Title : Public Participation in Solid Waste Management in
 Chorakhephuak Sub-District, Dan Makhamtia District,
 Kanchanaburi Province
 Program : Master of Public Administration
 Independent Study Advisor : Assoc.Prof. Chira Patheep, Ph.D.

Abstract

The objectives of this study were to study 1) the level of public participation in waste management 2) waste management success, and 3) to suggest the public participation recommendation in waste management in Chorakhephuak Sub-District, Dan Makham Tia District, Kanchanaburi Province. This study was conducted using a survey method to gather the data, collected by questionnaires from 400 people in the area and analyzed by descriptive statistics and discussion of results according to the specified study objectives.

The results revealed that 1) the overall of the most of public participation in waste management in the high level with an average at 4.10 2) in the each factors, the sample group was given the importance of success in participating in waste management. Participating in waste management makes the environment in your community more beautiful, with an average at 4.22 followed by side participation in waste management made them aware of the benefits of waste, allowing them to use more waste with an average at 4.12 and the least was the participation in waste management. Waste causes the amount of waste in your area to decrease with an average at 4.02. 3) Should implement the activity that encourage people to participate in every step, such as waste exchange activities, learning activities to add value from waste by praising those who participated through media or various channels to inspire or motivate those who participated to persistent and strong sincere continue participating.

(Total 69 pages)

Keywords: Public Participation, Waste Management

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญรูป	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย	6
1.3 ขอบเขตการวิจัย	6
1.4 กรอบแนวคิดการวิจัย	7
1.5 นิยามศัพท์	7
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	8
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะ	9
2.2 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	17
2.3 ข้อมูลทั่วไปของชุมชนตำบลจรเข้เผือก อำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี	26
2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	28
บทที่ 3 ระเบียบวิธีการวิจัย	37
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	37
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	38
3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล	39
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล	40

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4	สรุปผลการวิจัย
4.1	ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง
4.2	สรุปผลด้านระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะในพื้นที่ ตำบลจรเข้เผือก อำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี
4.3	สรุปผลด้านระดับความสำเร็จในการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ขยะในเขตพื้นที่ตำบลจรเข้เผือก อำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัด กาญจนบุรี
4.4	สรุปผลข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหาร จัดการขยะในเขตพื้นที่ตำบลจรเข้เผือก อำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัด กาญจนบุรี
บทที่ 5	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ
5.1	สรุปผลการศึกษา
5.2	อภิปรายผลการศึกษากการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะในเขต พื้นที่ตำบลจรเข้เผือก อำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี
5.3	ข้อเสนอแนะในการศึกษา
บรรณานุกรม	65
ประวัติผู้วิจัย	69

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1.1	ปริมาณขยะจำแนกตามเขตภาคตะวันตก ปี พ.ศ.2564	4
2.1	ปริมาณและอัตราการเกิดขยะมูลฝอย	12
4.1	ข้อมูลประชากรศาสตร์ด้านเพศ	41
4.2	ข้อมูลประชากรศาสตร์ด้านอายุ	41
4.3	ข้อมูลประชากรศาสตร์ด้านอาชีพ	42
4.4	ข้อมูลประชากรศาสตร์ด้านการศึกษา	42
4.5	ข้อมูลประชากรศาสตร์ด้านรายได้	43
4.6	ข้อมูลระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยด้านการตัดสินใจ	43
4.7	ข้อมูลระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยด้านการร่วมปฏิบัติการ	44
4.8	ข้อมูลระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยด้านการรับผลประโยชน์	46
4.9	ข้อมูลระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยด้านการร่วมประเมินผล การดำเนินงาน	47
4.10	ข้อมูลระดับความสำเร็จในการจัดการขยะมูลฝอย	49

สารบัญรูป

รูปที่		หน้า
1.1	กรอบแนวคิดการวิจัย	7
2.1	ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบในการจัดการขยะ	10
2.2	แผนการไหลของขยะมูลฝอย	16

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันการขยายตัวของชุมชนเมือง และการเพิ่มของจำนวนประชากรทั่วโลกมีแนวโน้มสูงขึ้นทำให้เกิด การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติต่าง ๆ เนื่องจากประชากรมีความต้องการมากขึ้นในเรื่องที่อยู่อาศัย และเครื่องใช้อุปโภค บริโภค ทำให้เกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมหลายประการเช่น ปัญหาภาวะโลกร้อน มลพิษทาง อากาศ ป่าไม้ถูกทำลาย ปัญหาการขาดแคลนทรัพยากรน้ำ และอาหาร ฯลฯ การเติบโตของเมืองที่มีขนาดใหญ่จะ สัมพันธ์กับจำนวนประชากร และขยะมูลฝอยที่เพิ่มมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นขยะมูลฝอยจากบ้านเรือนซึ่งส่วนใหญ่จะเป็น พวกเศษอาหารที่เหลือจากการบริโภค รวมทั้งเศษอาหารจากพลาสติก ขวดนมที่ไม่ใช้แล้วหรือจะเป็นขยะมูลฝอยที่ ถูกทิ้งอยู่ตามท้องถนน แม่น้ำ ลำคลอง หรือสถานที่สาธารณะต่าง ๆ ส่วนใหญ่จะเป็นพวก ใบไม้ เศษกระดาษ ถุงพลาสติก ของเหลือใช้ เป็นต้น ประเทศไทยก็มีปัญหาขยะมูลฝอยเช่นเดียวกัน และปัญหานี้ก็มีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อย ๆ รัฐต้องใช้งบประมาณจำนวนมากในการกำจัดขยะ เหล่านี้ และไม่สามารถกำจัดได้หมด ทำให้มีขยะเหลือตกค้างอยู่ทั่วไป โดยในปี ปี 2564 มีปริมาณขยะมูลฝอยชุมชนเกิดขึ้นประมาณ 24.98 ล้านตัน(ลดลงจากปี 2563 ร้อยละ 1 ปี 2563 เกิดขึ้น 25.37 ล้านตัน)

ภาพรวมสถานการณ์ด้านการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน ปี 2564 พบว่า ขยะมูลฝอยจะถูกคัดแยก ณ ต้นทาง และนำกลับไปใช้ประโยชน์ จำนวน 7.89 ล้านตัน (ร้อยละ 32 ของปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น) (ลดลงจากปี 2563 ร้อยละ 6 ปี 2563 มีปริมาณ 8.36 ล้านตัน) ส่งผลให้ขยะมูลฝอยชุมชนได้รับกำจัดอย่างถูกต้อง 9.28 ล้านตัน (ร้อยละ 37 ของปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น) (เพิ่มขึ้นจากปี 2563 ร้อยละ 7 ปี 2563 มีปริมาณ 8.67 ล้านตัน)โดยการฝังกลบอย่างถูกหลักสุขาภิบาล การฝังกลบแบบกึ่งใช้อากาศ เตาเผาผลิตพลังงาน เตาเผาที่มีระบบบำบัดมลพิษอากาศ การหมักทำปุ๋ย และการผลิตเชื้อเพลิงจากขยะมูลฝอย (Refuse Derived Fuel; RDF) และกำจัดไม่ถูกต้องประมาณ 7.81 ล้านตัน (ร้อยละ 31ของปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น) (ลดลงจากปี 2563 ร้อยละ 6 ปี 2563 มีปริมาณ 8.34 ล้านตัน) เช่น การเทกอง การเผากลางแจ้ง และเตาเผาไม่มีระบบบำบัดมลพิษอากาศ ในขณะที่

สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยในปี พ.ศ. 2564 มีสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยชุมชนที่เปิดดำเนินงาน จำนวน 2,137 แห่ง เป็นสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่ดำเนินการถูกต้องจำนวน 116 แห่ง คือมีการฝังกลบอย่าง ถูกหลักวิชาการ การฝังกลบแบบกึ่งใช้อากาศ เต้าเผาผลิตพลังงาน เต้าเผาที่มีระบบบำบัดมลพิษ อากาศ การหมักทำปุ๋ย และการผลิตเชื้อเพลิงจากขยะมูลฝอย (RDF) และเป็นสถานที่กำจัดขยะมูล ฝอยที่ดำเนินการไม่ถูกต้อง อีกจำนวน 2,021 แห่ง โดยพบว่าปริมาณขยะมูลฝอยส่วนใหญ่ยังคง ส่งไปจัดการในสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่ดำเนินการไม่ถูกต้องที่กระจายอยู่ทุกภูมิภาคทั่วประเทศ ซึ่งพบว่ามีสาเหตุหลักมาจาก การมีปริมาณและองค์ประกอบขยะมูลฝอยที่กำจัดยากเพิ่มขึ้น จากการ เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต การพัฒนาเทคโนโลยี โรคระบาด เกินศักยภาพขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นในการจัดการขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น รวมถึงข้อจำกัดด้านงบประมาณ บุคลากร และเครื่องจักร อุปกรณ์ต่างๆ (กรมควบคุมมลพิษ, 2565)

เทคโนโลยีและวิทยาการที่มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงอย่างก้าวกระโดด จำนวนประชากรมี อัตราเพิ่มขึ้น การใช้ประโยชน์จากทรัพยากร ธรรมชาติจึงเพิ่มขึ้น เพื่อผลิตเครื่องอุปโภคบริโภค อาหาร ที่อยู่อาศัยเป็นเหตุให้เศษสิ่งเหลือใช้มีปริมาณมากขึ้นก่อให้เกิดปัญหาขยะเพิ่มขึ้น เป็นเหตุ สำคัญประการหนึ่งที่เกิดปัญหา สิ่งแวดล้อมและมีผลต่อสุขภาพอนามัย นับเป็นปัญหาที่ สำคัญของชุมชนซึ่งต้องจัดการและแก้ไข บ้านเรือนที่มีขยะรกรุงรังอยู่ภายในบ้าน บริเวณบ้าน นอกจากจะดูสกปรกไม่น่าอยู่แล้วยังเป็นที่ชุมนุมของหนูแมลงวัน แมลงสาบ ฯลฯ ซึ่งเป็นพาหะ นำโรคมารสู่คนและยังก่อให้เกิดความรำคาญ อีกด้วย จากสภาพที่เป็นมาทั้งในอดีตและปัจจุบัน ขยะ จึงยังคงเป็นตัวการสำคัญ ที่ทำให้เกิดความสกปรกและความไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง การกำจัดขยะส่วนใหญ่ยังเป็นการกำจัดขยะกองบนพื้น ซึ่งวิธีการกำจัดขยะที่ไม่ถูกต้องตามหลัก วิชาการ มีขยะเพียงส่วนน้อยที่ถูกนำไปกำจัดโดยวิธีการหมักทำปุ๋ยและวิธีเผาในเต้าเผา ปัจจุบัน พบว่ายังไม่มี การวางแผนในการจัดการ อย่างรัดกุม (ชิคารัตน์ ถึงสุข พลกฤต แสงอาวุธ และ พูล ฉัตร วิชัยดิษฐ, 2564) เรื่องของขยะซึ่งเป็นปัญหาในการหาสถานที่และวิธีการกำจัดเป็นปัญหาของ ประเทศและของโลกด้วย ขยะที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของคนเรานั้น ในสังคมที่มีการใช้ทรัพยากร มากเท่าใด ปริมาณขยะก็ยิ่งเกิดขึ้นมากตามไปด้วยโดยที่ขยะจะเกิดจากเศษอาหารผัก ผลไม้ใบไม้กิ่ง ไม้เสื่อผ้าและ เศษวัสดุทุกชนิด เช่น กระดาษ ขวด กระจก พลาสติก ฯลฯ ที่เกิดขึ้นจากครัวเรือนใน แต่ละวันเป็นตัวการสำคัญ ประการหนึ่งที่เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม เมื่อมีขยะจำนวนมากแต่ละ ชุมชนไม่สามารถเก็บขนและกำจัดขยะได้อย่างมีประสิทธิภาพ หรือจัดการขยะอย่างไม่ถูก สุขลักษณะ ดังนั้น ขยะจึงเป็นสาเหตุให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะปัญหาขยะมูลฝอย ซึ่งเป็น ปัญหาที่ทุกองค์กรเร่งให้การสนับสนุน ส่งเสริมและแนะนำให้ประชาชนได้รู้จักประโยชน์จากขยะ มากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการคัดแยกขยะก่อนทิ้งหรือการนำขยะมาใช้ใหม่ นอกจากนี้แล้วปัญหาขยะ

อินทรีย์ประเภทเศษอาหาร ซึ่งพบว่ามีเศษอาหารเป็นจำนวนมากที่เกิดขึ้น และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงธุรกิจได้ โดยเฉพาะนำไปเลี้ยงสัตว์แปรสภาพเป็นปุ๋ย นำไปผลิตแก๊ส แต่จากการดำเนินงานที่ผ่านมา เศษอาหารที่ได้กล่าว มาแล้วข้างต้น ไม่ได้มีการจัดการอย่างถูกวิธีทำให้เป็นภาระของเทศบาลที่จะต้องเก็บขนไปสู่ระบบกำจัดทำให้สูญเสียค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมากและหากปล่อยทิ้งไว้ขยะอินทรีย์หรือเศษอาหาร เหล่านี้อาจเป็นแหล่งอาหารและแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์น้ำ ถ้าประชาชนรู้จักทิ้งขยะลงในภาชนะให้ เป็นที่เป็นทางไม่มกง่ายทิ้งขยะเกลื่อนกลาด เป็นการช่วยให้พนักงานเก็บขยะนำไปยังสถานที่กำจัดได้สะดวกและรวดเร็วขึ้น

ปัญหาขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายทวีความรุนแรงมากขึ้นตลอดทุกปีเป็นผลเนื่องจากขาดความร่วมมือกับภาคส่วนต่างๆและขาดการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น(อปท.)หลายแห่งไม่มีพื้นที่สำหรับใช้กำจัดขยะมูลฝอยการคัดค้านโครงการจากประชาชนดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งกำจัดขยะมูลฝอยด้วยการนำไปเทกองกลางแจ้ง(Open Dump)หรือเผากลางแจ้ง(Open Burning) ซึ่งไม่ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาลส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอนามัยของประชาชนตามมาเช่นกลิ่นเหม็น น้ำเสียจากน้ำชะขยะปนเปื้อนสู่แหล่งน้ำผิวดินและแหล่งน้ำใต้ดินเป็นแหล่งเพาะพันธุ์เชื้อโรคเกิดมลพิษทางอากาศเป็นต้นการจัดการขยะมูลฝอยแบบฝังกลบที่ไม่ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาลยังก่อให้เกิดปัญหาไฟไหม้ขยะมูลฝอยเช่นสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยตำบลแพรกษา จังหวัดสมุทรปราการและพื้นที่อื่นๆนอกจากนี้ประชาชนบางส่วนยังขาดองค์ความรู้และ ความตระหนักรวมถึงขาดจิตสำนึกเกี่ยวกับปัญหาและการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายจึงไม่ให้ความสำคัญที่จะลดและคัดแยกขยะมูลฝอยตั้งแต่ต้นทางหรือแหล่งกำเนิดปริมาณขยะมูลฝอยจึงเพิ่มมากขึ้นทุกปี ซึ่งเดิม ในปี พ.ศ. 2557 ได้มีการประเมินว่ามีขยะมูลฝอยเพียงร้อยละ 30 เท่านั้นที่ได้รับการกำจัดอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการและมีบางส่วนถูกนำไปแปรรูปนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) ส่วนที่เหลือแต่ก็ยังมีส่วนใหญ่ไม่ได้รับการจัดการหรือถูกทิ้งเทกองเป็นขยะมูลฝอยตกค้างเพิ่มขึ้นทุกปีในระยะ 10 ปีที่ผ่านมาได้เริ่มมีการปรับทัศนคติเกี่ยวกับขยะมูลฝอยโดยมองว่าขยะมูลฝอยที่สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่สามารถเพิ่มมูลค่าและรายได้ให้กับประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรวมทั้งลดต้นทุนการผลิตได้อีกทางหนึ่งด้วย

องค์การบริหารส่วนตำบลจรเข้เผือก อำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี เป็นจังหวัดในภาคตะวันตกที่มีชุมชน มีจำนวนครัวเรือน 3,738 ครัวเรือน มีจำนวนประชากรทั้งสิ้นจำนวน 11,542 คน แยกเป็นชาย 5,809 คน และ หญิง 5,733 คน มีความหนาแน่นเฉลี่ย 30.10 คน

ต่อตารางกิโลเมตร โดยจังหวัดกาญจนบุรีพบว่ามีปริมาณขยะมูลฝอยตกค้างมากเป็นอันดับ 2 ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รองจากจังหวัดเพชรบุรีที่มีจำนวน 195,138 ตัน (กาญจนบุรี ตาก ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี ราชบุรี) โดยในปี พ.ศ.2564 พบว่ามีปริมาณขยะตกค้างถึง 49,374 ตัน

ตารางที่ 1.1 ปริมาณขยะจำแนกตามเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปี พ.ศ.2564

ที่	จังหวัด	ขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น (ตัน/วัน)	ขยะมูลฝอยที่ถูกนำกลับมาใช้ประโยชน์ (ตัน/วัน)	ขยะมูลฝอยที่ถูกกำจัด (ตัน/วัน)	ขยะมูลฝอยที่ถูกกำจัดไม่ถูกต้อง (ตัน/วัน)	ขยะมูลฝอยตกค้าง (ตัน)
1	กาญจนบุรี	849.00	403.00	150.00	296.00	49,374.00
2	ตาก	711.00	333.00	140.00	238.00	171.00
3	ประจวบคีรีขันธ์	610.00	226.00	155.00	229.00	7,603.00
4	เพชรบุรี	487.00	103.00	186.00	198.00	195,138.00
5	ราชบุรี	697.00	142.00	340.00	215.00	20,086.00

ที่มา : ปรับจากกองควบคุมมลพิษ, 2565

การเติบโตของสภาพแวดล้อมดังกล่าวข้างต้น ส่งผลให้เกิดปัญหาสำคัญประการหนึ่งที่เกิดขึ้นก็คือขยะมูลฝอย ซึ่งเป็นของเหลือทิ้งจากการใช้สอยของชุมชน ทำให้เกิดขยะมูลฝอยตกค้างเป็นจำนวนมาก ประสบปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมมากขึ้นส่งผลกระทบต่อ ประชาชนทั้งทางตรงและทางอ้อมปัญหาเร่งด่วนของเทศบาลในขณะนี้คือ การจัดหาที่ทิ้งขยะให้เพียงพอต่อปริมาณ ขยะที่เพิ่มมากขึ้นทุกวัน การเก็บรวบรวมการขนย้าย เนื่องจากในพื้นที่เขตเทศบาลเป็นชุมชนใหญ่และมีถนนที่เป็น ซอยค่อนข้างมากในบางพื้นที่จึงประสบปัญหาการขนขยะออกจากจุดทิ้งขยะ ทำให้ขนาดของรถเก็บขยะไม่เหมาะสม กับลักษณะพื้นที่ อีกทั้งรถขนขยะต้องออกไปเก็บขนขยะนอกเขตเทศบาลและจำนวนภาชนะรองรับขยะที่มีไม่ เพียงพอทำให้ประชาชนนำขยะมาวางไว้บริเวณหน้าบ้าน ร้านค้า อาคารพาณิชย์ อาคารสำนักงานต่าง ๆ อย่างไม่ เป็นระเบียบเรียบร้อยและไม่มีภาชนะห่อหุ้มที่ถูกต้องหลักสุขาภิบาลทำให้เกิดความล่าช้าในการเก็บขนขยะและเกิดกลิ่นเหม็นรบกวนประชาชน

ถึงแม้ องค์การบริหารส่วนตำบลจรเข้เผือก จังหวัดกาญจนบุรี จะมีความพยายามจัดเก็บขยะมูลฝอยมาดำเนินการกำจัดอย่างต่อเนื่อง เพื่อลดปริมาณขยะ และ ปริมาณขยะตกค้าง ด้วยการกำจัดที่ถูกสุขลักษณะ เนื่องจากหากดำเนินการไม่ถูกสุขลักษณะแล้ว จะทำให้เกิดผลเสียต่อ

สภาพแวดล้อมอย่างมากมาก เช่น การปนเปื้อนในแหล่งน้ำ และมลพิษทางอากาศ เป็นแหล่งเพาะพันธุ์และแพร่กระจายของเชื้อโรค ตลอดจนก่อให้เกิดความรำคาญต่าง ๆ จากกลิ่น ดังนั้นชุมชนจึงควรตระหนักถึงปัญหาขยะมูลฝอย สร้างจิตสำนึกให้แก่ตนเอง ร่วมกันรับผิดชอบในการลดปริมาณขยะมูลฝอย แยกขยะมูลฝอยและนำขยะมูลฝอยมาใช้ใหม่ ซึ่งจะส่งผลในระยะยาวที่ทำให้เกิดเป็นนิสัยถาวรในการจัดการขยะด้วยความร่วมมือจากจิตใต้สำนึกของทุกคน ถ้ายทอดไปรุ่นสู่รุ่น และยังเป็นการแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อสังคมของบุคคลอีกด้วย

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยในฐานะผู้นำชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลจรเข้เผือก จังหวัดกาญจนบุรี จึงเกิดแนวความคิดว่าการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นควรเริ่มแก้ไขที่ต้นเหตุหรือผู้ก่อให้เกิดขยะมูลฝอยเหล่านั้นก็คือ ประชาชนนั่นเอง หากประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจ มีความตระหนักถึงผลเสียที่เกิดขึ้นตามมาจากการจัดการขยะไม่ถูกวิธี และมีจิตสำนึกถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม รวมถึงการมีจิตสำนึกที่เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะ เพื่อให้พฤติกรรมกรทิ้งและการจัดการขยะมูลฝอยก่อนที่จะนำไปทำลายของประชาชนเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น อาจส่งผลให้ปริมาณขยะในชุมชนลดลง ซึ่งอันเนื่องจากการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนนั่นเอง (พิศิพร ทศนา และ โชติ บดีรัฐ, 2558) การศึกษาครั้งนี้จึงมุ่งเน้นศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะเพื่อให้ทราบถึงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะ และ ความสำเร็จที่เกิดขึ้นจากการจัดการขยะ โดยผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นการศึกษาตามแนวคิดการมีส่วนร่วมใน 4 ประเด็นสำคัญ คือ ด้านการรวมตัดสินใจ ด้านการปฏิบัติการ ด้านการรับผลประโยชน์ และ ด้านการประเมินผลการดำเนินงานด้านการจัดการขยะมูลฝอย ซึ่งจะได้นำสารสนเทศจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ไปปรับประยุกต์ใช้เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมจากประชาชนต่อไป หากได้รับการร่วมมือที่ดีจากประชาชน อาจทำให้ปัญหาขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลจรเข้เผือก จังหวัดกาญจนบุรีลดน้อยลงและประสบความสำเร็จในการจัดการขยะได้อย่างยั่งยืนต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

การศึกษาค้นคว้าผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์การวิจัย ดังต่อไปนี้

1.2.1 เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะในเขตพื้นที่ตำบลจรเข้เผือก จังหวัดกาญจนบุรี

1.2.2 เพื่อศึกษาความสำเร็จในการบริการจัดการขยะในเขตพื้นที่ตำบลจรเข้เผือก จังหวัดกาญจนบุรี

1.2.3 เพื่อเสนอแนะแนวทางการสร้างการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะของประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลจรเข้เผือก จังหวัดกาญจนบุรี

1.3 ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยในด้านต่างๆ ดังนี้

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากร ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ตำบลจรเข้เผือก อำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 12 หมู่บ้าน มีจำนวน 11,542 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลจรเข้เผือก, 2565)

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาค้นคว้าผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาดังต่อไปนี้

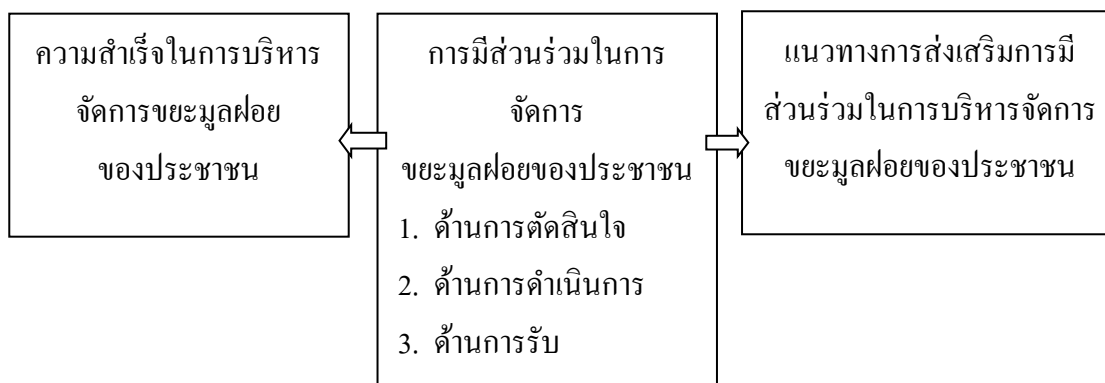
ผู้วิจัยได้ใช้กรอบแนวคิดการมีส่วนร่วมของ Cohen, J.M., & Uphoff, N.T. (1981) ที่ได้เสนอแนวคิดด้านการมีส่วนร่วมเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะของประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลจรเข้เผือก จังหวัดกาญจนบุรี 4 ด้านสำคัญ ได้แก่ ด้านการรวมตัดสินใจ ด้านการปฏิบัติการ ด้านการรับผลประโยชน์ และ ด้านการประเมินผลกรกำกับดูแล

ปัจจัยด้านความสำเร็จในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตพื้นที่ตำบลจรเข้เผือก จังหวัดกาญจนบุรี ได้แก่ ปริมาณขยะที่ลดลง สามารถใช้ประโยชน์จากขยะได้มากขึ้น สภาพแวดล้อมมีความสวยงามดีขึ้น ประชาชนมีความตระหนักในสภาพแวดล้อมมากขึ้น

1.4 กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดสำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ดังต่อไปนี้

รูปที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ที่มา : ผู้วิจัย, 2565

1.5 นิยามศัพท์

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะในการศึกษา เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันดังต่อไปนี้

การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย หมายถึง การที่ประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลจรเข้เผือก อำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี มีส่วนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่ อันประกอบด้วย การมีส่วนร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติการ ร่วมรับผลประโยชน์ และ ร่วมประเมินผลการดำเนินงาน

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย หมายถึง การมีส่วนร่วมประชุมเพื่อนำเสนอเรื่องต่าง ๆ ที่มีความจำเป็นที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน ร่วมในการตัดสินใจวางแผนขั้นตอนการดำเนินงานของกิจกรรมบริหารจัดการขยะมูลฝอย และมีส่วนร่วมกำหนดการใช้ทรัพยากร ที่จะใช้ในโครงการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน ในเขตพื้นที่ตำบลจรเข้เผือก จังหวัดกาญจนบุรี

การมีส่วนร่วมในการประเมินผล หมายถึง การมีส่วนร่วมเข้าไปสังเกตการณ์ การทำงาน ของผู้เกี่ยวข้องที่มาทำงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน และมีส่วนร่วมในการติดตามผล

การดำเนินงานของโครงการการบริหารจัดการขยะมูลฝอย รวมถึงโครงการที่เกี่ยวกับการพัฒนาต่าง ๆ ในชุมชน ในเขตพื้นที่ตำบลจรเข้เผือก จังหวัดกาญจนบุรี

ความสำเร็จในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่ตำบลจรเข้เผือก อำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี หมายถึง ความสำเร็จในการจัดการขยะมูลฝอยที่ทำให้มีปริมาณขยะมูลฝอยที่ลดลง สามารถใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอยได้มากขึ้น สภาพแวดล้อมมีความสวยงามดีขึ้น ประชาชนมีความตระหนักในสภาพแวดล้อมมากขึ้น

ขยะมูลฝอย หมายถึง ของเสียหรือวัสดุเหลือทิ้งจากการอุปโภค บริโภคจากชุมชนหรือประชาชนที่มีที่อยู่อาศัย ตลาด ร้านค้า สถานที่ต่างๆ ภายในเขตพื้นที่ตำบลจรเข้เผือก อำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี ทั้งในรูปแบบของสารอินทรีย์และสารอนินทรีย์ เช่น เศษพืช ผัก ผลไม้ เศษอาหาร ซากสัตว์ กระดาษ พลาสติก เศษไม้ รวมถึงขยะติดเชื้อ ขยะอันตรายต่างๆ เป็นต้น

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การศึกษาครั้งนี้ คาดว่าจะมีประโยชน์ดังต่อไปนี้

1.6.1 ทำให้ได้สารสนเทศระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะของประชาชนในพื้นที่ตำบลจรเข้เผือก จังหวัดกาญจนบุรี สามารถนำไปใช้ประกอบการรักษาและเพิ่มระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านอื่นๆ ต่อไป

1.6.2 ทำให้ได้สารสนเทศอันจะนำไปประยุกต์ใช้ในการกำหนดแนวทางเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะสำหรับหน่วยงานที่สนใจต่อไป

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะเขตพื้นที่ ตำบลจรเข้เผือก อำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางการนำเสนอแนวคิดและทฤษฎี รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ดังได้นำเสนอตามลำดับดังต่อไปนี้

- 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะ
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
- 2.3 ข้อมูลทั่วไปของชุมชนตำบลจรเข้เผือก อำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี
- 2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะ

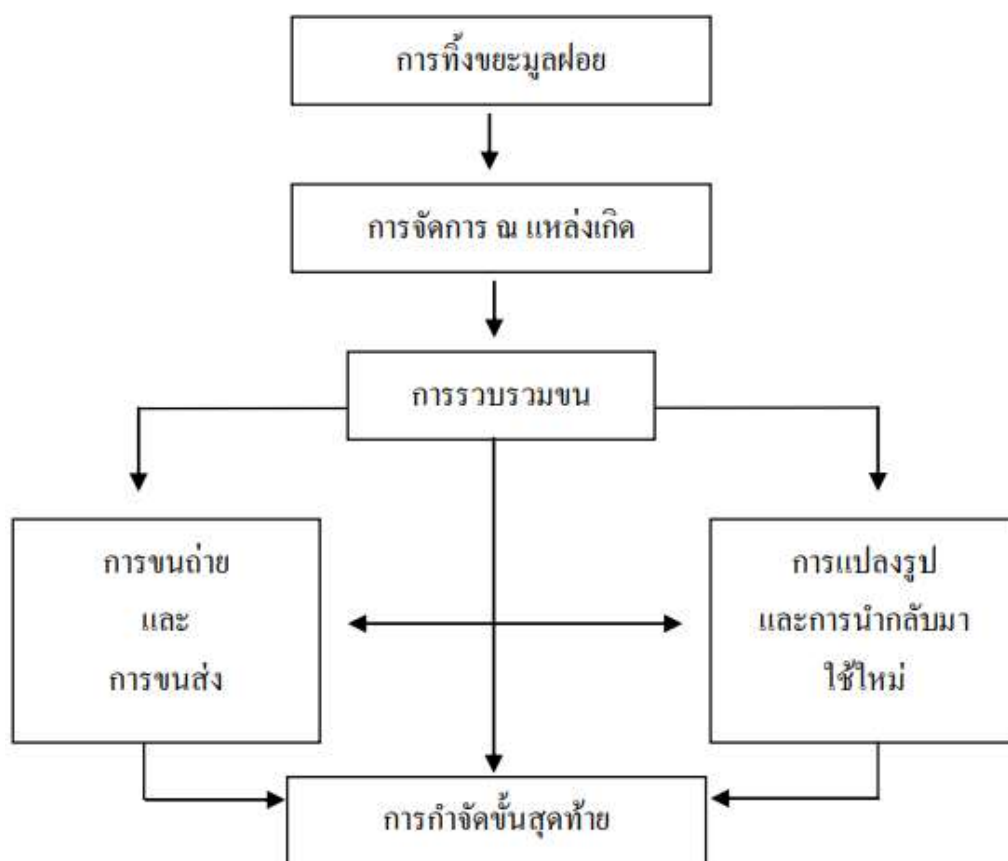
การจัดการขยะมูลฝอย หมายถึง หลักการในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการควบคุม การทิ้ง การเก็บชั่วคราวการรวบรวม การขนถ่าย และการขนส่งการแปลงรูป และการกำจัดขยะมูลฝอย โดยคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดทางสุขอนามัย เศรษฐศาสตร์ วิศวกรรม ความสวยงาม การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และที่สำคัญที่สุดคือการยอมรับของสมาชิกในสังคม การจัดการขยะมูลฝอยอย่างมีประสิทธิภาพจะต้องอาศัยหลักวิชาการในหลายๆด้านประกอบกัน ได้แก่การบริหาร กฎหมาย การเงิน การวางแผน และวิศวกรรม โดยวิธีการจัดการจะต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมในมิติต่างๆ อย่างครอบคลุม เช่น การเมือง การจัดผังเมือง เศรษฐศาสตร์สาธารณสุข สังคม วิศวกรรม เป็นต้น (พัชรีย์ หอวิจิตร, 2554)

องค์ประกอบของระบบการจัดการขยะมูลฝอย

การจัดการขยะมูลฝอยในปัจจุบัน มีความยุ่งยากหลายประการที่เกี่ยวข้องเนื่องกัน เช่น ปริมาณและส่วนประกอบของขยะมูลฝอยที่แตกต่างกันไปในแต่ละแห่งการขยายตัวของเมืองอย่างรวดเร็วงบประมาณอันจำกัด ผลกระทบอันเนื่องมาจากเทคโนโลยีสมัยใหม่ ทรัพยากรที่มีจำนวนลดน้อยลง เป็นต้น ดังนั้น เพื่อให้การจัดการขยะมูลฝอยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล จึง

จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเข้าใจถึงส่วนต่างๆของระบบการจัดการขยะมูลฝอย รวมถึงความสัมพันธ์ของส่วนต่าง ๆ เหล่านี้ด้วย

กิจกรรมในการจัดการขยะมูลฝอย เริ่มตั้งแต่การทิ้งขยะมูลฝอยจนกระทั่งถึงการกำจัดขยะมูลฝอยในขั้นสุดท้าย ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวแบ่งได้เป็น 6 ส่วนในการจัดการขยะมูลฝอยสำหรับชุมชนใดชุมชนหนึ่ง จะต้องเลือกส่วนที่เหมาะสม โดยทั่วไปแล้ว ระบบการจัดการขยะมูลฝอยสำหรับชุมชนทั่วไปประกอบด้วย 4 ส่วน คือการทิ้งขยะมูลฝอยการจัดการ ขยะมูลฝอย ณ แหล่งเกิด การรวบรวมขน และการกำจัดขั้นสุดท้าย ซึ่งเป้าหมายของการจัดการขยะมูลฝอย คือ การจัดระบบในกระบวนการจัดการขยะมูลฝอยอย่างเหมาะสม เพื่อให้ได้วิธีการที่มี ประสิทธิภาพ และประหยัดที่สุด ภายใต้เงื่อนไขข้อบังคับต่างๆ ตามมาตรฐานการกำจัดขยะมูลฝอย

รูปที่ 2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบในการจัดการขยะ

ที่มา : พัชรี หอวิจิตร, 2554

การบริหารจัดการขยะ

การเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาประเทศในบริบทของสังคมไทยทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมได้ดำเนินไปอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดการก้าวกระโดดจากสังคมเกษตรกรรมไปสู่สังคมอุตสาหกรรม มีความสัมพันธ์กันกับอัตราการเจริญเติบโตของประชากร และการขยายตัวของสังคมเมือง ซึ่งนำไปสู่ การพัฒนาด้านต่าง ๆ มากมาย ไม่ว่าจะเป็นด้านสาธารณูปโภค ด้านสุขภาพ ด้านการศึกษา และอื่น ๆ แต่ในขณะเดียวกันการขยายตัวของเขตเมืองก็นำมาซึ่งปัญหาหลายประการโดยปัญหาที่สำคัญ ประการหนึ่ง คือ ปัญหาขยะมูลฝอย โดยปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นของประเทศไทยปีพ.ศ. 2564 พบว่า เกิดขึ้นประมาณ 24.98 ล้านตันหรือประมาณ 68,434 ตันต่อวัน โดยมีอัตราการเกิดขยะมูลฝอย เมื่อเทียบกับจำนวนประชากร ตามทะเบียนราษฎรปีพ.ศ. 2564 (กรมการปกครอง) เท่ากับ 1.03 กิโลกรัม/คน/วัน เมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น ในปีที่ผ่านมาพบว่ามีปริมาณที่เกิดขึ้นลดลง เนื่องจากสถานการณ์ การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ที่ต่อเนื่อง จากปีพ.ศ. 2563 ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้ประกาศในหลายพื้นที่มี มาตรการล็อกดาวน์และ มาตรการห้ามออกจากเคหสถานตั้งแต่ เวลา 22.00 - 04.00 น. ประกอบกับสถานการณ์การติดเชื้อของ โรค COVID-19 ในต่างประเทศ ทำ ให้มีการจำกัดการเดินทาง ส่งผลให้จำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังประเทศไทยยังคงลดลง จากปีที่ผ่านมาอย่างต่อเนื่อง เมื่อพิจารณาภาพรวมการจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ พบว่า ปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น 24.98 ล้านตัน ถูกจัดการกันเอง โดยบ้านเรือนและชุมชนที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลหรือพื้นที่ที่องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่มี การให้บริการเก็บขนประมาณ 1.58 ล้านตัน (ร้อยละ 6 ของปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น) และพบว่า มีขยะรีไซเคิลประมาณ 3.89 ล้านตัน (ร้อยละ 16 ของปริมาณ ขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น) ถูกคัดแยก ณ ต้นทาง โดยกระบวนการชาเล้ง และบ้านเรือนนำไปขายให้กับร้านรับซื้อของเก่า ขยะมูลฝอย ที่เหลือประมาณ 19.51 ล้านตัน (ร้อยละ 78 ของปริมาณขยะมูลฝอย ที่เกิดขึ้น) ถูกเก็บขน โดยรถบรรทุกเก็บขนขยะมูลฝอยของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือเอกชนซึ่งได้รับอนุญาตหรือ มอบหมายจาก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการให้บริการเก็บขน แทนเพื่อนำไปยังสถานที่คัดแยกขยะมูลฝอย หรือสถานที่กำจัด ขยะมูลฝอย และพบว่าขยะมูลฝอยประมาณ 4.00 ล้านตัน (ร้อยละ 16 ของปริมาณ ขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น) ถูกคัดแยก ณ สถานที่คัดแยก ขยะมูลฝอย และส่วนที่เหลือประมาณ 15.51 ล้านตัน (ร้อยละ 62 ของปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น) ถูกนำไปกำจัด ณ สถานที่กำจัด ขยะมูลฝอย ทั้งนี้พบว่า มีขยะมูลฝอยได้รับการกำจัดอย่างถูกต้อง ประมาณ 9.28 ล้านตัน (ร้อยละ 37 ของปริมาณ ขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น) และส่วนที่เหลือประมาณ 6.23 ล้านตัน (ร้อยละ 25 ของปริมาณขยะมูลฝอยที่ เกิดขึ้น) ถูกนำไปกำจัดอย่างไม่ถูกต้อง อย่างไรก็ตามเมื่อเทียบกับปีพ.ศ. 2563 ซึ่งประเทศไทย และทั่วโลกประสบกับสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) พบว่าปริมาณขยะมูล

ฝอยได้รับการกำจัดอย่างถูกต้อง ในปีพ.ศ.2564 เพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับปีพ.ศ.2563 โดยสามารถสันนิษฐานได้ว่า การที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีตัวเลข การกำจัดขยะมูลฝอยให้ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาลเพิ่มมากขึ้นนั้น เนื่องจากห่วงเกรงผลกระทบต่อสุขภาพกับประชาชนที่อยู่ใกล้เคียง และปัญหาสิ่งแวดล้อมตามมา อย่างไรก็ตาม ในส่วนของการ นำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ในปีพ.ศ. 2564 กลับลดลง เมื่อเปรียบเทียบกับปีพ.ศ. 2563 เนื่องจากสถานการณ์เศรษฐกิจ โลกในภาคการผลิตที่ยังคงซบเซาอย่างต่อเนื่องจากผลกระทบ จากสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่ทำให้การนำเอาผลิตภัณฑ์วัสดุรีไซเคิลต่าง ๆ กลับไปใช้ประโยชน์ในภาคการผลิตลดน้อยลง รวมทั้งการห่วงเกรงในเรื่องของความเสี่ยงต่อการปนเปื้อนเชื้อโรคในขยะรีไซเคิล นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาแนวโน้มปริมาณขยะมูลฝอยระหว่างปีพ.ศ.2560-2564 พบว่ามีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นในช่วงปีพ.ศ.2560-2562 และมีแนวโน้ม ลดลงในช่วงปีพ.ศ. 2563 - 2564 เนื่องจากสถานการณ์ โรคติดเชื้อไวรัส โคโรนา 2019 (COVID-19) ที่ส่งผลให้จำนวนนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศลดลง และทำให้ปริมาณขยะมูลฝอย ที่เกิดขึ้นลดลงเช่นกัน ในทางกลับกันขยะมูลฝอยที่ถูกนำไปกำจัดอย่างถูกต้องมีแนวโน้มลดลงเมื่อมีปริมาณขยะมูลฝอยเพิ่มมากขึ้น ในช่วงปีพ.ศ. 2560 - 2562 แต่ในช่วงสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัส โคโรนา 2019 (COVID-19) ในปีพ.ศ.2563-2564 พบว่ามีแนวโน้มปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกนำไปกำจัดอย่างถูกต้องเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปรับปรุงการดำเนินงานกำจัดขยะให้ถูกต้องเพิ่มมากขึ้นห่วงเกรงการติดเชื้อจากการ กำจัดขยะมูลฝอยที่ไม่ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล ในทางกลับกันการนำขยะมูลฝอยไปใช้ประโยชน์ ในปี พ.ศ. 2563 - 2564 พบว่ามีสถานการณ์ตรงกันข้าม เนื่องจากผลกระทบจากเศรษฐกิจ โลกในภาคการผลิตและการใช้บรรจุภัณฑ์ จากสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) (กรมควบคุมมลพิษ, 2565)

ตารางที่ 2.1 ปริมาณและอัตราการเกิดขยะมูลฝอย

พ.ศ.	ปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น (ล้านตัน)	อัตราการเกิดขยะมูลฝอย (กิโลกรัม / คน / วัน)
2560	27.37	1.13
2561	29.93	1.15
2562	28.71	1.18
2563	25.37	1.05
2564	24.98	1.03

ที่มา : กรมควบคุมมลพิษ, 2565

ในขณะที่กระบวนการจัดการขยะมูลฝอยในปัจจุบันยังไม่สามารถ พัฒนาให้เท่าทันกับ ปริมาณขยะมูลฝอยที่เพิ่มสูงขึ้นได้จึงนับว่าเป็นวาระเร่งด่วนที่ต้องปรับปรุง และพัฒนากระบวนการ จัดการขยะมูลฝอยก่อนที่ปัญหาจะลุกลามไปมากกว่านี้ ปัญหาขยะมูลฝอยทวีความรุนแรงมากขึ้น ตลอดทุกปี เป็นผลมาจากขาดความร่วมมือ กับภาคส่วนต่าง ๆ และขาดการบริหารจัดการที่มี ประสิทธิภาพ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่ง ไม่มีพื้นที่สำหรับใช้กำจัดขยะมูลฝอย การ คัดค้านจากประชาชนในการดำเนิน โครงการการบริหารจัดการขยะมูลฝอยครบวงจร ทำให้องค์กร ปกครองท้องถิ่นหลายแห่งกำจัดขยะมูลฝอยด้วยการไปเทกองกลางแจ้ง (Open Dump) หรือเผา กลางแจ้ง (Open Burning) ซึ่งไม่ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและ สุขภาพอนามัยของประชาชน เช่น กลิ่นเหม็น น้ำเสียจากน้ำชะขยะ มูลฝอยปนเปื้อนสู่แหล่งน้ำและ แหล่งน้ำใต้ดิน เป็นแหล่งเพาะพันธุ์เชื้อโรค เกิดมลพิษทางอากาศ เป็นต้น จากปัญหาขยะมูลฝอย ของประเทศ รัฐบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาการบริหารจัดการขยะมูลฝอยจึงได้ กำหนดให้การแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยเป็นวาระแห่งชาติเพื่อขับเคลื่อน การดำเนินการแก้ไขปัญหา ขยะมูลฝอยของประเทศ มีการมอบหมายให้หน่วยงานต่างๆ ร่วมดำเนินการขับเคลื่อนเพื่อแก้ไข ปัญหาดังกล่าว อาทิ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้บูรณาการแผนบริหารจัดการ ขยะมูลฝอยของจังหวัดทั้ง 77 จังหวัด (รวมกรุงเทพมหานคร) และจัดทำเป็นแผน แม่บทการบริหาร จัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (พ.ศ.2559–2564) เพื่อให้สอดคล้องกับทิศทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติฉบับที่12 (พ.ศ.2560-2564) โดยแนวคิดในการจัดการขยะมูลฝอยและของเสีย อันตราย ประกอบด้วย การลดการเกิดขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายที่แหล่งกำเนิด การคัดแยก ขยะมูลฝอยก่อนทิ้งเพื่อนำกลับมาใช้ซ้ำ และใช้ประโยชน์ใหม่ ซึ่งจะช่วยลดต้นทุนของภาคการผลิต ส่วนขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายที่เหลือจะนำไปกำจัด โดยวิธีการที่ถูกหลักวิชาการเพื่อป้องกัน และลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ส่วนการนำไปผลิตเป็นพลังงานถือเป็นผลพลอยได้ ซึ่งนำไปสู่ ความคิดริเริ่มสู่การปฏิบัติ โดยเปิดโอกาสให้ประชาชน และผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนกับการจัดการมูล ฝอยได้เข้ามามีส่วนร่วม

ปัจจุบันสถานการณ์ขยะมูลฝอยชุมชนที่เกิดขึ้นมีอัตราเพิ่มขึ้นและลดลงไม่มาก วิกฤต ปัญหาขยะมูลฝอยตกค้างในบ่อกำจัดขยะมูลฝอยที่ยังไม่สามารถกำจัดเป็นจำนวนมาก และการ บริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นที่ให้บริการกำจัดขยะมูลฝอยชุมชนมีสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่ต้องลดลงทุกปี และยังมี สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยชุมชนไม่ถูกต้องเพิ่มขึ้นทุกปี ทำให้มีการเผากลางแจ้ง การเทกองในบ่อดิน เก่า พื้นที่รกร้าง และลักลอบทิ้งในพื้นที่สาธารณะเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะพื้นที่องค์กรปกครองส่วน

ท้องถิ่นขนาดเล็กและห่างไกล ทั้งนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ไม่มีบริการกำจัดขยะมูลฝอยชุมชนลดน้อยลงทุกปี ดังนั้น ปัญหาขยะมูลฝอยชุมชนยังเป็นหนึ่งในปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน เนื่องจากปัญหาทวีความรุนแรงมากขึ้นทั้งด้านปริมาณขยะมูลฝอยที่เพิ่มมากขึ้น รวมทั้งสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยชุมชนที่ดำเนินการไม่ถูกต้องและยังคงไม่ได้รับการปรับปรุงและในสังคมเมืองที่มีการขยายตัวสูงตามจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น และการพัฒนาด้านเศรษฐกิจสังคม รวมทั้ง เทคโนโลยี ส่งผลให้เกิดการบริโภคเพิ่มสูงขึ้น ทำให้ปริมาณขยะมูลฝอยในสังคมเมืองเพิ่มขึ้นตามไปด้วย

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งมีหน้าที่ตามกฎหมายในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชน ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ยังประสบปัญหาไม่สามารถแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยชุมชนได้ โดยปัญหาที่พบ เช่น ปัญหาขยะมูลฝอยตกค้างสะสมจำนวนมาก สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยชุมชนที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ มีไม่เพียงพอ ประชาชนคัดค้านนโยบาย ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ให้ความสำคัญ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีข้อจำกัดเรื่องงบประมาณ การขาดความร่วมมือและความตระหนักของ ประชาชนในพื้นที่ขาดกฎระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน (เทศบัญญัติ/ ข้อบัญญัติ) ขาดประสิทธิภาพของการจัดเก็บค่าธรรมเนียมให้ครอบคลุม การไม่สะท้อนต้นทุนการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนทั้งระบบ และขาดความร่วมมืออย่างแท้จริงระหว่างหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านนโยบาย กฎหมาย แผนงานและงบประมาณ

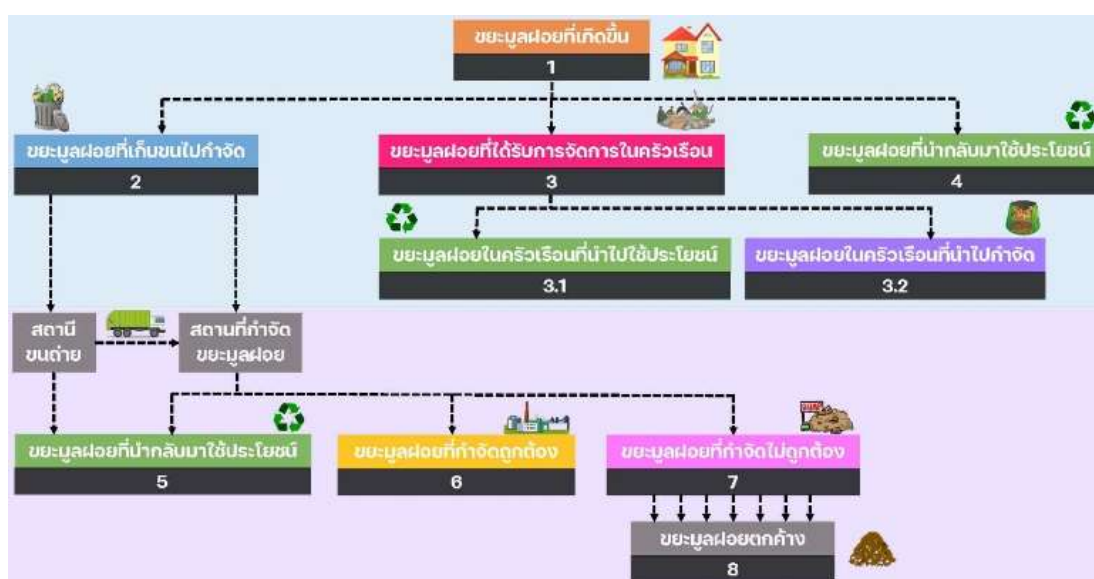
ปัจจุบันรัฐบาลเห็นความสำคัญของปัญหาขยะมูลฝอยชุมชน และได้กำหนดให้การแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยชุมชนเป็นวาระแห่งชาติโดยมีแนวคิดในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน ได้แก่ ลดการเกิดขยะมูลฝอยชุมชนที่แหล่งกำเนิด การนำกลับมาใช้ซ้ำ ใช้ประโยชน์ใหม่ และส่งเสริมให้ภาคเอกชนหรือรัฐวิสาหกิจลงทุนหรือร่วมลงทุนตามความเหมาะสม จากที่กล่าวมาข้างต้น รัฐบาลให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยชุมชน และ เห็นได้ว่าปัญหาขยะมูลฝอยชุมชนเป็นปัญหาที่สั่งสมมาเป็นระยะเวลานาน ขาดความตระหนักในการแก้ปัญหาร่วมกันทุกภาคส่วน และการดำเนินการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนในพื้นที่องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นยังมีการดำเนินการที่ไม่เหมาะสมกับพื้นที่ ดังนั้น เพื่อให้การบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืน ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาแนวทางการสร้างการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะในเขตพื้นที่ตำบลจรเข้เผือก จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งเป็นพื้นที่ในความดูแลของผู้วิจัย โดยการสำรวจสภาพปัญหาและสถานการณ์ขยะมูลฝอยชุมชน วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชน

ของ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น ปริมาณขยะมูลฝอยชุมชนที่เกิดขึ้น สภาพพื้นที่ งบประมาณ การกำจัดขยะมูลฝอยชุมชน เป็นต้น ศักยภาพขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชน และต้นทุนด้านการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนว่าเป็นอย่างไร เพื่อให้ทราบ สภาพปัญหาและสถานการณ์ขยะมูลฝอยชุมชน ปัจจัยต่าง ๆ ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชน การบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนที่เหมาะสมกับพื้นที่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น การกำหนดนโยบายเบื้องต้นในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนระดับ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และทรัพยากรในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการขยะขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

จากรายงานของสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม ในปี พ.ศ. 2564 มีรายงานข้อมูลปริมาณของเสียอันตรายจากชุมชนเกิดขึ้น 669,518 ตัน (เพิ่มขึ้นจากปี 2563 ร้อยละ 1.6 ปี 2563 มีปริมาณ 658,651 ตัน) ส่วนใหญ่เป็นซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ 435,187 ตัน (ร้อยละ 65) และของเสียอันตรายประเภทอื่นๆ เช่น แบตเตอรี่ ถ่านไฟฉาย ภาชนะบรรจุสารเคมี กระป๋องสเปรย์ 234,331 ตัน (ร้อยละ 35) เนื่องจากปัจจุบันประชาชนมีความต้องการและนิยมใช้เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์มากขึ้น ปี 2564 มีการจำหน่ายเพิ่มขึ้นจากปี 2563 ร้อยละ 19 (สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม, 2564) การนำเข้าผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ที่มีคุณภาพต่ำทำให้อายุการใช้งานของผลิตภัณฑ์ไม่ยาวนานและก่อให้เกิดเป็นของเสียอันตรายจากชุมชน การคัดแยกและรวบรวมไปกำจัดประมาณ 147,293.96 ตัน (ร้อยละ 22) สาเหตุเนื่องมาจากการคัดแยกของเสียอันตรายในชุมชนที่แหล่งกำเนิดยังไม่มากเท่าที่ควร ขาดความร่วมมือของภาคเอกชนในการร่วมรับผิดชอบจัดการซากผลิตภัณฑ์ของตน สถานที่กำจัดยังต้องพึ่งพาภาคเอกชน และมีไม่ครอบคลุมทั่วทุกภูมิภาคตลอดจนการแบ่งอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่รับผิดชอบในการจัดการของเสียอันตรายชุมชนมีความซ้ำซ้อนกัน นอกจากนี้ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่มีกฎระเบียบเฉพาะที่ชัดเจนในการบริหารจัดการของเสียอันตรายจากชุมชน รวมถึงยังไม่มีกฎหมายที่จะนำมากำกับดูแลให้ภาคเอกชนรับผิดชอบในการจัดการซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์

รูปที่ 2.2 แสดงแผนการไหลของขยะมูลฝอย (Waste Flow Diagram)

ที่มา : กรมควบคุมมลพิษ, 2565

นอกจากนี้ ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา-19 ที่ผ่านมา ส่งผลทำให้ในปี พ.ศ. 2564 มีปริมาณมูลฝอยติดเชื้อเกิดขึ้น 90,009.23 ตัน เพิ่มขึ้นจากปี 2563 ร้อยละ 87 (ปี 2563 มีปริมาณ 47,962 ตัน) เกิดจากสถานพยาบาลภาครัฐ สถานพยาบาลเอกชน สถานพยาบาลสัตว์ และห้องปฏิบัติการเชื้ออันตราย แต่ในปี 2563 ต่อเนื่องจนปี 2564 มีแหล่งกำเนิดมูลฝอยติดเชื้อจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก ได้แก่ โรงพยาบาลสนาม ศูนย์พักคอย ศูนย์แยกกักในชุมชน (Community Isolation) ผู้ป่วยที่แยกกักตัวที่บ้าน (Home Isolation) Hospitel State Quarantine และสถานบริการฉีดวัคซีน โดยปริมาณมูลฝอยติดเชื้อได้รับการจัดการอย่างถูกต้อง 81,774.67 ตัน (ร้อยละ 90.85) ส่วนใหญ่กำจัดโดยการเผาด้วยเตาเผาของภาครัฐและเอกชน และบางส่วนกำจัดด้วยระบบการฆ่าเชื้อด้วยไอน้ำ ณ สถานที่กำจัดมูลฝอยติดเชื้อของทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน มหาวิทยาลัยรวม 17 แห่ง ทั้งนี้ ปริมาณมูลฝอยติดเชื้อที่เพิ่มขึ้นจำนวนมากในช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ส่งผลให้ศักยภาพในการกำจัดมูลฝอยติดเชื้อที่มีอยู่จึงไม่เพียงพอที่จะกำจัดมูลฝอยติดเชื้อที่เกิดขึ้น จากปัญหาข้างต้น กรมอนามัย ได้ร่วมกับกรมโรงงานอุตสาหกรรม กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น สำนักงานคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง บูรณาการความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยได้ออกกฎ ระเบียบ และข้อบังคับในส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สถานประกอบการประเภท โรงงานกำจัดของเสียเฉพาะที่กำจัดโดยกระบวนการเผา โรงงานที่ประกอบกิจการผลิตไฟฟ้าจากขยะชุมชน และโรงงานที่ประกอบกิจการ

ผลิตปูนซีเมนต์ สามารถรับมูลฝอยติดเชื้อมาเป็นเชื้อเพลิงในเตาเผาของโรงงาน ได้เป็นการชั่วคราว นอกจากนี้ พบว่ามีการทิ้งมูลฝอยติดเชื้อ เช่น หน้ากากอนามัยใช้แล้ว ชุดทดสอบแอนติเจน (ATK) ที่ใช้แล้ว สำลีหรือผ้าก๊อชทำแผลถูกทิ้งปะปนกับขยะมูลฝอยทั่วไปในสถานที่กำจัดขยะมูลฝอย ซึ่งบ่งชี้ถึงการคัดแยกและระบบรวบรวมที่ต้นทางไม่ทั่วถึงและไม่มีประสิทธิภาพที่เพียงพอในช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ซึ่งอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า ปัญหาการบริหารจัดการขยะที่สำคัญเกิดขึ้นจากปัจจัยดังต่อไปนี้

1) กฎหมายในการจัดการขยะมูลฝอยในปัจจุบัน ยังไม่สามารถกำกับ ควบคุม ดูแล ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการตามอำนาจและหน้าที่

2) ข้อจำกัดด้านงบประมาณในการจัดการขยะมูลฝอยและการจัดเก็บค่าธรรมเนียมการจัดการขยะมูลฝอยไม่ครอบคลุมและไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3) สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยส่วนใหญ่ยังดำเนินการไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ

4) ปัจจัยในการสนับสนุนให้ภาคเอกชนเข้าร่วมลงทุนยังไม่เอื้อต่อการจัดการขยะในท้องถิ่น อาทิ ขาดกฎระเบียบในการบังคับให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการรวมกลุ่มจัดการขยะ (Cluster)

5) ความร่วมมือในทุกภาคส่วน และความตระหนักจากประชาชนในการลดและคัดแยกขยะมูลฝอยตั้งแต่ต้นทางยังไม่กว้างขวาง การทิ้งขยะเกือบทั้งหมดยังรวมกันทุกประเภท

6) การผลิตและใช้สินค้าและ/หรือบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมยังมีน้อยและไม่แพร่หลาย

2.2 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

ความหมายการมีส่วนร่วม (Participation)

ความหมายของการมีส่วนร่วมนั้นมีนักวิชาการทั้งชาวต่างประเทศ และชาวไทยได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

Arnstien (1969) กล่าวว่า การเข้าไปมีส่วนร่วมโดยไม่มีบทบาทอะไรเลยย่อมไม่ได้ผล การมีส่วนร่วมที่มีคุณภาพนั้น ผู้เข้าร่วมจะต้องรู้จักใช้อำนาจและสามารถควบคุมกิจกรรมนั้นได้จึงจะทำให้เกิดผลอย่างมีประสิทธิภาพ

Berkley (1975) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมนั้นคือการที่ผู้นำเปิดโอกาสให้ผู้ตามทุกคนเข้ามา มีส่วนร่วมตัดสินใจในการทำงานเท่าที่จะสามารถกระทำได้

William Erwin (1976) การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ แก้ปัญหาของตนเอง

Cohen & Uphoff (1981) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง สมาชิกของชุมชนต้องเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องใน 4 มิติ ได้แก่

- 1) การมีส่วนร่วมการตัดสินใจว่าควรทำอะไรและทำอย่างไร
- 2) การมีส่วนร่วมเสียดสีในการพัฒนา รวมทั้งลงมือปฏิบัติตามที่ได้ตัดสินใจ
- 3) การมีส่วนร่วมในการแบ่งปัน ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน
- 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ

United Nations (1981) อธิบายว่าการมีส่วนร่วมคือการเข้าร่วมอย่างกระตือรือร้นและมีพลังของประชาชนในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การตัดสินใจเพื่อกำหนดเป้าหมายของสังคมและการจัดสรรทรัพยากรเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และปฏิบัติตามแผนการหรือโครงการต่าง ๆ ด้วยความเต็มใจ

เมตต์ เมตต์การุณจิต (2553) การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม ไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม ในลักษณะของการร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ ร่วมติดตามผล

สมบัติ นามบุรี (2562) เสนอว่า การมีส่วนร่วมจึงหมายถึง การเปิดโอกาสให้ทุกคนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนาไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม โดยการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจเพื่อกำหนด เป้าหมายของสังคมและการจัดสรรทรัพยากรเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และปฏิบัติตามแผนการหรือโครงการต่าง ๆ ด้วยความเต็มใจ

การมีส่วนร่วมของประชาชน ยังหมายถึงการที่ประชาชนมีส่วนในการเสนอปัญหา วางแผนแก้ปัญหา การดำเนินการแก้ปัญหาาร่วมกัน รวมถึงการเสียดสีกำลังกาย กำลังสติปัญญาหรือกำลังทรัพย์เพื่อให้การแก้ปัญหาบรรลุผลตามที่กำหนดไว้ รวมถึงการติดตามประเมินผลเพื่อนำข้อมูลมาพัฒนาการมี ส่วนร่วมต่อไป ผลที่เกิดจากการมีส่วนร่วมนอกจากจะสามารถแก้ไขปัญหาได้

แล้วยังทำให้ ประชาชน ได้ใช้ศักยภาพของตนในการแก้ไขปัญหาาร่วมกันกับผู้อื่น ได้อย่างอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของชุมชน และยังเป็นเปิดโอกาสให้หน่วยงานของภาครัฐบาล ภาคเอกชน กลุ่มประชาชน ได้มีโอกาสร่วมรับรู้ข่าวสาร รับฟังและร่วมแสดงความคิดเห็นต่อการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการในรูปแบบต่างๆ นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมของประชาชน ยังรวมถึงการร่วมพัฒนาชุมชน ด้วยการเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ทั้งที่มีผลตอบแทนหรือไม่มีผลตอบแทน ซึ่งจะมีระดับการเข้าร่วมที่แตกต่างกันไป ตามระดับจิตสำนึกความรับผิดชอบของบุคคล ดังนั้น จะเห็นได้ว่า จากความหมายของการมีส่วนร่วมที่สอดคล้องกันข้างต้น นั้น จึงสามารถกล่าวโดยสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนหมายถึง การร่วมมือ ร่วมใจ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ร่วมกันกำหนดขึ้น ร่วมรับผลประโยชน์อันจะเกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรมนั้น และ รวมถึงร่วมกันติดตาม ประเมินผล ตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมในทุกขั้นตอน เพื่อให้เกิดความมั่นใจในความมีประสิทธิภาพจากการร่วมกันดำเนินกิจกรรมตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดกิจกรรมหรือโครงการนั้น

รูปแบบการมีส่วนร่วม

องค์การสหประชาชาติ (United Nation) (2005) ได้เสนอว่ารูปแบบของการมีส่วนร่วมที่แท้จริง จะต้องประกอบด้วยกระบวนการ 4 ขั้นตอน คือ

1) การวางแผน (planning) คือ ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ ปัญหา จัดลำดับความสำคัญ ตั้งเป้าหมาย กำหนดการใช้ทรัพยากร กำหนด วิธีการติดตามประเมินผล และ ประการสำคัญคือ การตัดสินใจ

2) การดำเนินงาน (implementation) คือ ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการ จัดการและ บริหารการใช้ทรัพยากร มีความรับผิดชอบในการจัดสรร ควบคุม การเงินและการบริการ

3) การใช้ประโยชน์ (utilization) คือ ประชาชนจะต้องมีความสามารถในการนำ กิจกรรม มาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ซึ่งเป็นการเพิ่มระดับของการพึ่งตนเองและ การควบคุมทางสังคม

3) การได้รับประโยชน์ (obtaining benefits)คือประชาชนจะต้องได้รับการ แจกจ่าย ผลประโยชน์จากชุมชนในพื้นที่เท่ากัน ซึ่งอาจจะเป็น ผลประโยชน์ส่วนตัวในสังคม หรือวัตถุก็ได้

ลักษณะการมีส่วนร่วม

ลักษณะการมีส่วนร่วม สามารถพิจารณาได้หลากหลาย ขึ้นอยู่กับประเด็นในการศึกษา ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มุ่งเน้นศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะในเขตพื้นที่ตำบล

จรเข้เผือก จังหวัดกาญจนบุรี จากลักษณะกิจกรรมการมีส่วนร่วมสำคัญ ได้แก่ การเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นต่อปัญหาที่เกิดขึ้นจากขยะ การเข้าร่วมในการตัดสินใจ การวางแผน และร่วมตรวจสอบในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการขยะในพื้นที่ตำบลจรเข้เผือก จังหวัดกาญจนบุรี เป็นสำคัญ โดยผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับลักษณะการมีส่วนร่วมที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

Huntington & Nelson (1975) เห็นว่า ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนจะ พิจารณาจาก กิจกรรม และการบริหาร ซึ่งจะต้องมีการศึกษาควบคู่กัน ไปในระดับกิจกรรมนั้น จะเป็นพื้นฐานเบื้องต้นของการทำให้ประชาชนได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมมากที่สุด ส่วนในด้านการ บริหารนั้นจะเป็นลักษณะของผู้มีอำนาจหน้าที่ที่จะเปิดทางให้ประชาชนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น หรือแสดงออกถึงเข้าร่วมในกิจกรรม โดยได้เสนอหลักในการพิจารณาลักษณะการมีส่วนร่วมที่สำคัญ ได้แก่ ด้านกิจกรรม และ ด้านระดับการบริหาร ดังต่อไปนี้

1) กิจกรรม ลักษณะของการมีส่วนร่วมประเภทนี้ให้ดูจากกิจกรรมที่เข้าร่วม เช่น ด้านการเมือง อาจพิจารณาจากการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการเลือกตั้ง การลงประชามติ การประท้วง กรณีที่รัฐมีโครงการที่มีผลกระทบต่อประชาชน เป็นต้น ว่า สามารถกระทำได้เพียงใด

2) ระดับการบริหาร โครงสร้างขององค์กรหนึ่งจะต้องมีสายการบังคับบัญชา ดังนั้น การมีส่วนร่วมจะสามารถพิจารณาได้ 2 แนวทางคือ 1) จากแนวราบ ทุกแผนกทุกฝ่ายจะมีความเสมอกันในตำแหน่ง ดังนั้น การมี ส่วนร่วมในแนวราบจึงเป็นไปอย่างหลวม ๆ ไม่จริงจัง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมีสถานะหรือตำแหน่ง เท่ากัน 2) จากแนวตั้ง เป็นการมีส่วนร่วมตามสายการบังคับบัญชา เช่น มีหัวหน้า ลูกน้อง มีฝ่าย แผนกต่าง ๆ ลดหลั่นกันไป เป็นต้น การทำงานจึงมีการตรวจสอบตามลำดับชั้น การแสวงหาผลประโยชน์เพื่อตนเองหรือผู้อื่นจะได้รับการตรวจสอบจากผู้บังคับบัญชา ส่วนการมีส่วนร่วมทั้งแนวราบและแนวตั้งนั้น ในบางครั้งจะต้องทำงานร่วมกัน ผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานในแผนกอื่น จึงต้องแสดงบทบาทตามสถานภาพของแนวราบและ แนวตั้งดังกล่าวข้างต้น

ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม และพรณทิพย์ เพชรมาก (2551) ได้กล่าวถึงลักษณะการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน โดยได้ข้อสรุปลักษณะการมีส่วนร่วมแบ่งออกเป็น 6 ลักษณะ ได้แก่

1) การรับรู้ข่าวสาร (Public Information) การมีส่วนร่วมแบบนี้ ประชาชนเป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย และบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องได้รับการแจ้งให้ทราบถึงรายละเอียดของโครงการที่จะดำเนินการ รวมทั้งผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ทั้งนี้ การแจ้งข่าวสารดังกล่าว จะต้องเป็นการแจ้งก่อนที่จะมีการตัดสินใจดำเนินโครงการ

2) การปรึกษาหารือ (Public Consultation) เป็นรูปแบบของการมีส่วนร่วมที่มีการ จัดการ หารือระหว่างผู้ดำเนินการ โครงการกับประชาชนที่เกี่ยวข้องและได้รับผลกระทบ เพื่อรับฟัง ความ คิดเห็นและการตรวจสอบข้อมูลเพิ่มเติม นอกจากนี้ ยังเป็นช่องทางการกระจายข่าวสารข้อมูล ไป ยัง ประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เกิดความเข้าใจ และเพื่อให้มีการให้ข้อเสนอแนะเพื่อ ประกอบทางเลือกการตัดสินใจ

3) การประชุมรับฟังความคิดเห็น (Public Meeting) มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนและ ฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับ โครงการหรือกิจกรรมและผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจ ใช้เวทีสาธารณะในการทำ ความเข้าใจ การประชุมรับฟังความคิดเห็นมีหลายวิธีการ เช่น การประชุมระดับ ชุมชน (Community Meeting) การประชุมรับฟังความคิดเห็นเชิงวิชาการ (Technical Meeting)

4) การประชาพิจารณ์ (Public Hearing) เป็นการประชุมที่มีขั้นตอนการดำเนินงานที่เป็น ระบบ และมีความชัดเจนมากขึ้น เป็นเวทีในการเสนอข้อมูลอย่างเปิดเผยไม่มีการปิดบังของผู้ที่มีส่วน ได้ส่วนเสียของโครงการ การประชาคมและคณะกรรมการจัดประชุมจะต้องมีองค์ประกอบของ ผู้เข้าร่วมที่เป็นที่ยอมรับ มีหลักเกณฑ์และประเด็นในการพิจารณาที่ชัดเจน และมีการแจ้งให้ทุกฝ่าย ทราบอย่างชัดเจน

5) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) เป็นเป้าหมายสูงสุดของการมี ส่วน ร่วมของประชาชนให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจต่อประเด็นปัญหานั้นๆ ซึ่งอาจจะดำเนินการโดย การ เลือกตัวแทนเข้าไปเป็นกรรมการที่มีอำนาจการตัดสินใจ

6) การใช้กลไกทางกฎหมาย รูปแบบนี้ไม่ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยตรง ในเชิงการป้องกันและแก้ไข แต่เป็นลักษณะของการเรียกร้องและการป้องกันสิทธิของตนเอง อัน เนื่องมาจากการไม่ได้รับความเป็นธรรม เพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ที่ตนเองควรจะได้รับ ซึ่ง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้ให้หลักเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้หลายประการ และ ประชาชนสามารถใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญทั้งในรูปแบบของปัจเจกหรือในรูปแบบกลุ่ม องค์การ ตามที่ กฎหมายบัญญัติไว้

ขั้นตอนการมีส่วนร่วม

การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน เพื่อการร่วมดำเนินกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง อันก่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนนั้น มีนักวิชาการ ได้เสนอแนวคิดถึงขั้นตอนการมีส่วนร่วมดังนี้

Fornaroff (1980) เสนอว่ากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน มีขั้นตอนการมีส่วนร่วม ดังนี้

1) การวางแผน รวมถึงการตัดสินใจในการกำหนดเป้าหมาย กลวิธี ทรัพยากรที่ต้อง ใช้ ตลอดจนการติดตามประเมินผล 2) การดำเนินงาน 3) การใช้บริการจากโครงการ และ 4) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

Cohen, J.M., & Uphoff, N.T. (1981) ได้อธิบายขั้นตอนของการมีส่วนร่วมดังนี้

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ในกระบวนการของการตัดสินใจนั้น ประการแรกสุดที่ต้องกระทำ คือ การกำหนดความต้องการและการจัดลำดับความสำคัญต่อจากนั้นก็เลือกนโยบายและประชาชนที่เกี่ยวข้อง การตัดสินใจนี้เป็นกระบวนการต่อเนื่องที่ต้องดำเนินการไปเรื่อย ๆ ตั้งแต่การตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น การตัดสินใจในช่วงดำเนินการวางแผน และการตัดสินใจในช่วงการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation) ในส่วนที่เป็น องค์ประกอบของการดำเนินงาน โครงการนั้น ได้มาจากคำถามว่าใครจะทำประโยชน์ให้แก่โครงการได้บ้างและจะทำประโยชน์ได้โดยวิธีใด เช่น การช่วยเหลือด้านทรัพยากร การบริหารการงานและการ ประสานงาน และการขอความช่วยเหลือ เป็นต้น

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) ในส่วนที่เกี่ยวกับ ผลประโยชน์ นอกจากความสำคัญของผลประโยชน์ในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพแล้ว ยังจะต้อง พิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่มด้วย ผลประโยชน์ของโครงการนี้รวมทั้งผลที่เป็น ประโยชน์ทางบวกและผลที่เกิดขึ้นในทางลบที่เป็นผลเสียของโครงการ ซึ่งจะเป็นประโยชน์และเป็น โทษต่อบุคคลและสังคมด้วย

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) การมีส่วนร่วมในการ ประเมิน ผลนั้นสิ่งสำคัญจะต้องสังเกต คือ ความเห็น (Views) ความชอบ (Preferences) และความ คาดหวัง (Expectation) ซึ่งมีอิทธิพลสามารถแปรเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่าง ๆ ได้

อภิญญา กังสนารักษ์ (2544) ได้เสนอขั้นตอนการมีส่วนร่วมของชุมชนว่า ชุมชนต้องมี ส่วนร่วมใน 4 ขั้นตอน คือ

1) การมีส่วนร่วมในการริเริ่มโครงการ ร่วมกันหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ภายในชุมชน ร่วมตัดสินใจกำหนดความต้องการและร่วมลำดับความสำคัญของความต้องการ

2) การมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์ วิธีการ แนวทางการดำเนินงาน รวมถึงทรัพยากรและแหล่งวิทยากรที่จะใช้ในโครงการ

3) การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการดำเนินโครงการทำประโยชน์ให้แก่โครงการ โดยร่วมช่วยเหลือด้านทรัพยากรต่างๆ อาทิ ทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์ และแรงงาน

4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ เพื่อให้รู้ว่าผลจากการดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ โดยสามารถกำหนดการประเมินผลเป็นระยะต่อเนื่องหรือประเมินผล รวมทั้งโครงการในคราวเดียวกันได้

อกิน รพีพัฒน์ (2547) ได้จำแนกขั้นตอนการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ

- 1) การกำหนดปัญหา สาเหตุของปัญหา ตลอดจนแนวทางแก้ไข
- 2) การตัดสินใจเลือกแนวทาง และวางแผนพัฒนา แก้ไขปัญหา
- 3) การปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน และ
- 4) การประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา

โกวิทย์ พวงงาม (2545) ได้เสนอว่า การมีส่วนร่วมที่แท้จริงของประชาชนเพื่อให้เกิดการพัฒนา มีแนวทางสำคัญ 4 ขั้นตอน คือ

1) การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาของแต่ละท้องถิ่น กล่าวคือ ถ้าหากชาวบ้านยังไม่สามารถทราบถึงปัญหาและเข้าใจถึงสาเหตุของปัญหาในท้องถิ่นของตนเป็นอย่างดีแล้วการดำเนินงานต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหาของท้องถิ่นย่อมไร้ประโยชน์ เพราะชาวบ้านจะไม่เข้าใจและมองไม่เห็นถึงความสำคัญของการดำเนินงานเหล่านั้น

2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม เพราะการวางแผนดำเนินงาน เป็น ขั้นตอนที่จะช่วยให้ชาวบ้านทราวจักวิธีการคิด การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล รู้จักการนำเอาปัจจัยข่าวสาร ข้อมูลต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผน

3) การมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน แม้ชาวบ้านส่วนใหญ่จะมีฐานะยากจน แต่ก็มีความสามารถของตนเองที่สามารถใช้เข้าร่วมได้ การร่วมลงทุนและปฏิบัติงานจะทำให้ชาวบ้านสามารถคิดค้นทุนดำเนินงานได้ด้วยตนเอง ทำให้ได้เรียนรู้การดำเนินกิจกรรมอย่างใกล้ชิด

4) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน ถ้าหากการติดตามงานและประเมินผลงานขาดการมีส่วนร่วมแล้วชาวบ้านย่อมจะไม่ทราบด้วยตนเองว่างานที่ทำไปนั้นได้รับผลดี ได้รับประโยชน์หรือไม่อย่างไร การดำเนินกิจกรรมอย่างเดียวกันในโอกาสต่อไป จึงอาจจะประสบความยากลำบาก

แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สำหรับแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้การดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน ทั้งจากการมีส่วนร่วมของประชาชน รัฐ องค์กรเอกชน รวมทั้งวิธีการดำเนินการที่เหมาะสมซึ่งมีความเฉพาะเจาะจง ดังนั้น การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนต้องดำเนินการบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงของประชาชนในพื้นที่ ที่อยู่ร่วมกันอย่างเหมาะสม เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตและร่วมแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ร่วมกันจากศักยภาพและความสามารถของชุมชน โดยได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ อาทิ หน่วยงานภาครัฐบาล หน่วยงานภาคเอกชน และ องค์กรภาคประชาชน รวมถึงต้องแสดงให้เห็นประชาชนในชุมชนรับรู้ ถึงความสำเร็จที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานอย่างมีส่วนร่วม ร่วมกันให้แพร่หลาย เพื่อให้เกิดความตระหนัก และเห็นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมพัฒนาให้ชุมชนมีคุณภาพชีวิต หรือสภาพแวดล้อม และ บริบทต่างๆ ดีขึ้น ภาครัฐควรต้องเป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชน ด้วยการจัดสรรทรัพยากรที่เหมาะสมกับการจัดกิจกรรมหรือโครงการให้กับชุมชน การให้ข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศที่เป็นประโยชน์ ชัดเจน ต่อสาธารณะอย่างต่อเนื่อง มีการศึกษาวิจัยและการศึกษาสภาพของชุมชน การติดตาม และเฝ้าระวังคุณภาพสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง

สำหรับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วมเพื่อสนับสนุนให้ชุมชนมีโอกาสตามแนวทางต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับบริบทและ ศักยภาพของชุมชน กลุ่มเป้าหมาย ปัจจัยโครงสร้างของช่องทางในการเข้ามีส่วนร่วม แม้ว่าจะเห็นประโยชน์ของการเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาแต่ก็ไม่อาจจะเข้าร่วมกิจกรรมได้เนื่องจากไม่พบช่องทางในการเข้าร่วม อีกทั้ง ไม่ได้รับผลดังที่คาดคิดไว้ เนื่องจากการเข้ามีส่วนร่วมยังขาดการจัดรูปแบบความสัมพันธ์ที่เหมาะสม และช่องทางในการเข้ามีส่วนร่วมยังไม่ชัดเจน จึงอาจเกิดอุปสรรคต่อการเข้าร่วมขึ้นได้ ทั้งนี้ แนวทางการส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมในชุมชน อาจสร้างแนวทางที่สำคัญ คือ ผู้นำชุมชนเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคน ทุกระดับ และ ทุกๆ กลุ่มในชุมชนมีโอกาสเข้าร่วม ในการพัฒนาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง โดยการเข้าร่วมอาจอยู่ในรูปของการส่งตัวแทน หรือเข้าร่วมโดยตรงก็ได้ ควรมีกำหนดเวลาที่ชัดเจน เพื่อผู้เข้าร่วมจะสามารถกำหนดเงื่อนไขของตนเองได้ ตามสภาพเป็นจริงของตน กำหนดลักษณะของกิจกรรมที่แน่นอนว่าจะทำอะไรเช่น ผู้ปกครองเข้า มาร่วมคิดแยกขยะเนื่องจากเห็นว่าขยะมีมูลค่า ถ้าเก็บมาขายตนจะมีรายได้เพิ่มขึ้นและเด็ก ๆ เห็นว่า ถ้าผู้เข้าร่วมกิจกรรมการลดปริมาณขยะกับคณะกรรมการแล้ว ตนจะได้รับผลประโยชน์มากมาย ซึ่ง ทั้งหมดจะเกิดขึ้นได้ก็ต้องได้รับความร่วมมือจากทุกคนในชุมชน ผลพลอยได้คือ ชุมชนสะอาด มีความเป็นระเบียบเรียบร้อยมากขึ้น ปัญหาปริมาณขยะล้น

ถึงก็หมดไป ชุมชนน่าอยู่ขึ้น อีกประการหนึ่งคือ สมาชิกชุมชน ได้รับการชักชวนจากคณะกรรมการ ชุมชนในการขอความร่วมมือจากที่ คณะกรรมการทั้งหมดก็เป็นพรรคพวกกัน เพื่อนบ้านกันทั้งนั้น เมื่อมีการออกปากชวน ขอร้องขอ ความร่วมมือก็ทำตามๆ กันมาเรื่อย ๆ จนเกิดการมีส่วนร่วมกันทั้ง ชุมชนต่อไป

สำหรับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน เป็นการดำเนินการ เพื่อให้มีการนำขยะมูลฝอยของชุมชนไปกำจัดอย่างเหมาะสม โดยไม่ทำให้เกิดผลกระทบต่อ สิ่งแวดล้อม การดำเนินงานเพื่อจัดการขยะมูลฝอยที่ผ่านมาท้องถิ่นส่วนใหญ่สามารถให้บริการเก็บ รวบรวมขยะมูลฝอยได้มากขึ้นทำให้ปัญหาขยะตกค้างน้อยลงแต่ยังมีปัญหากำจัดขยะมูลฝอยไม่ถูก สุขลักษณะอยู่มากตกค้างน้อยลง แม้จะมีการจัดสรรงบประมาณเพื่อก่อสร้างระบบกำจัด ที่ถูก สุขลักษณะมากขึ้นแต่ยังมีหลายพื้นที่ที่ยังไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณและยังมีท้องถิ่นหลาย แห่งที่มีระบบแล้วก็ไม่สามารถกำจัดขยะมูลฝอยได้ถูกสุขลักษณะตามที่ได้ออกแบบไว้ได้และบาง แห่งได้รับการต่อต้านคัดค้านจากประชาชนจนไม่สามารถเข้าใช้พื้นที่ได้ ทั้งนี้เนื่องจากการทำ โครงการที่ผ่านมาไม่ได้คำนึงถึงการเตรียมพร้อมที่จะดำเนินงาน คูแระกษาระบบอย่างต่อเนื่องทำ ให้มีข้อจำกัดทางด้านบุคลากรและองค์กรบริหารจัดการที่ชัดเจน นอกจากนี้การดำเนินงานที่ผ่านมา ส่วนใหญ่มีลักษณะต่างคนต่างทำ ทำให้มีสถานที่กำจัดมูลฝอยที่ไม่ถูกสุขลักษณะขนาดต่าง ๆ กัน กระจายทั่วไปทำให้สิ่งแวดล้อมงบประมาณ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในช่วงวิกฤติเศรษฐกิจของประเทศมี ผลทำให้การจัดสรรงบประมาณจากส่วนกลางมีจำกัดและไม่ต่อเนื่องซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการจัดการ ขยะมูลฝอย

อย่างไรก็ตามการดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยร่วมกันต้องอาศัยความร่วมมือจาก หน่วยงานต่างๆ ดังนั้นจำเป็นต้องกำหนดแนวทางและทิศทางในการดำเนินงานและการจัดสรร งบประมาณ โดยให้รูปแบบศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยร่วมกันเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมใน โอกาสต่อไปและเป็นการแก้ไขปัญหาผลกระทบอันเนื่องจากการจัดการขยะในระยะยาวอย่างมี ประสิทธิภาพและถูกหลักสุขาภิบาล สามารถช่วยแก้ไขปัญหาการขาดแคลนสถานที่กำจัดขยะมูล ฝอยของชุมชนต่าง ๆ โดยเฉพาะชุมชนขนาดเล็กและยังประหยัดงบประมาณ บุคลากร พื้นที่ในการ กำจัดขยะมูลฝอยทั้งนี้เพื่อคุณภาพชีวิตและสุขอนามัยของประชาชน

การบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนอย่างครบวงจรสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะ เริ่มจากการพิจารณาระบบการจัดการขยะมูลฝอยครบวงจรตั้งแต่ระบบการเก็บรวบรวมการคัดแยก การนำกลับไปใช้ประโยชน์และรูปแบบศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยแนวทางของการจัดการขยะมูลฝอย

โดยรูปแบบศูนย์กำจัดรวมนั้นผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรพิจารณารูปแบบของการจัดการขยะมูลฝอยอย่างครบวงจรเพื่อกำหนดการจัดการในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบ โดยเริ่มจากการสำรวจข้อมูลปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นจากแหล่งกำเนิดต่างๆ และการคาดการณ์ในอนาคต ตลอดจนสัดส่วนหรือลักษณะองค์ประกอบของขยะมูลฝอยทางด้าน กายภาพเคมีและอื่นๆ แล้วใช้ข้อมูลดังกล่าวกลับไปใช้วางแผนและออกแบบระบบการจัดการขยะมูลฝอยที่สามารถรับได้ในระยะยาว ตั้งแต่ขั้นตอนการคัดแยกการเก็บรวบรวม การขนส่ง การนำไปใช้ประโยชน์และการกำจัดโดยคำนึงถึงเทคโนโลยีที่มีความเหมาะสม รวมทั้งการคัดเลือกพื้นที่รูปแบบของการบริหารจัดการและการมาตรการลดปริมาณขยะมูลฝอยโดยจัดให้มีการรณรงค์ และนำระบบการนำวัสดุกลับคืนมาใช้ให้มากขึ้นพร้อมทั้งพิจารณาค่าลงทุนและค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานด้านต่างๆ อย่างครบถ้วนตลอดอายุโครงการ

ดังนั้น การบริหารจัดการขยะในระดับท้องถิ่น จึงถือว่าเป็นประเด็นสำคัญที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เขตปริมณฑลทั้งในเขตเมืองใหญ่ เช่น เทศบาลและเขตเมืองใหญ่ที่เป็นศูนย์กลางความเจริญ ในระดับเทศบาลนคร เทศบาลเมืองจะต้องมีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ อาทิ การจัดสร้างสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยแบบถูกสุขาภิบาล แต่อย่างไรก็ตามยังพบว่ามีปัญหาในด้านการดำเนินงานการเนื่องจากขาดการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ ทั้งในเรื่องงบการดำเนินการและบุคลากรรวมทั้งการเก็บค่าธรรมเนียมที่ยังขาดประสิทธิภาพอีกทั้งบางแห่งยังมีปัญหากับชุมชนที่ต่อต้านการแก้ปัญหาไปได้ระดับหนึ่งแต่ยังมีปัญหาเรื่องการจัดการขยะมูลฝอยอย่างครบวงจร ซึ่งต้องการการประสานเพื่อการจัดระบบที่ สมบูรณ์และการสนับสนุนจากส่วนกลางด้านวิชาการและบริหารจัดการ

2.3 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับชุมชนจรเข้เผือก อำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี

ตำบลจรเข้เผือก อำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี มีจำนวนประชากรทั้งหมด 11,209 คน มีจำนวนครัวเรือน จำนวน 3,677 ครัวเรือน และมีจำนวนหมู่บ้าน 12 หมู่บ้าน มีพื้นที่ประมาณ 369 ตารางกิโลเมตร มีความหนาแน่นเฉลี่ย 30.10 คน ต่อตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 230,625 ไร่ และมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ ต.วังเย็น อ.เมือง จ.กาญจนบุรี
ทิศใต้	ติดต่อกับ ต.ด่านมะขามเตี้ย อ.ด่านมะขามเตี้ย และ ต.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ต.กลอนโค อ.ด่านมะขามเตี้ย
 ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ต.บ้านเก่า อ.เมือง และประเทศเมียนมาร์

จำนวนหมู่บ้าน

ตำบลจรเข้เผือก มีจำนวนหมู่บ้าน 12 หมู่บ้าน เป็นหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลจรเข้เผือกทั้งหมู่บ้าน ได้แก่

หมู่ที่ 1 บ้านท่าเสด็จ	ผู้ใหญ่บ้านชื่อ นายพลิชฐ์ ชะวาลา
หมู่ที่ 2 บ้านจรเข้เผือก	ผู้ใหญ่บ้านชื่อ นายชัยชาญณรงค์ เยื่อใย
หมู่ที่ 3 บ้านท่าโป่ง	ผู้ใหญ่บ้านชื่อ น.ส.จิตรา นนท์ บุญยงค์
หมู่ที่ 4 บ้านท่ามะไฟ	ผู้ใหญ่บ้านชื่อ นายโยธิน นาคหล่อ
หมู่ที่ 5 บ้านไทรทอง	ผู้ใหญ่บ้านชื่อ นายชูชัย ชันทโชติ
หมู่ที่ 6 บ้านหนองโสน	ผู้ใหญ่บ้านชื่อ นายนิมนต์ ศิริบุตร
หมู่ที่ 7 บ้านหนองหญ้าปล้อง	ผู้ใหญ่บ้านชื่อ นายเกล้า เพิ่มลาภทิพย์มนต์
หมู่ที่ 8 บ้านหนองกวาง	ผู้ใหญ่บ้านชื่อ น.ส.ปริดาวรรร ปิตวัฒน์กุล
หมู่ที่ 9 บ้านเนินสวรรค์	ผู้ใหญ่บ้านชื่อ นายปัญญา กลั่นขำ
หมู่ที่ 10 บ้านทุ่งทองพัฒนา	ผู้ใหญ่บ้านชื่อ นายฉัฐวุฒิ เพชรปานกัน
หมู่ที่ 11 บ้านสวนจิวพัฒนา	กำนันชื่อ นางธนพร บุญคุ้ม
หมู่ที่ 12 บ้านหินสีพัฒนา	ผู้ใหญ่บ้านชื่อ นายพนม วันเพ็ญ

รายงานจากกรมควบคุมมลพิษ ในปี พ.ศ. 2565 พบว่าข้อมูลด้านขยะมูลฝอยในเขตพื้นที่ตำบลจรเข้เผือก อำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี มีปริมาณขยะที่เกิดขึ้นในพื้นที่รับผิดชอบจำนวน 522 ตันต่อปี เป็นขยะมูลฝอยทั่วไปทั้งหมด โดยเฉลี่ยพบว่าปริมาณขยะที่เกิดขึ้นมีจำนวน 10.11 ตัน ต่อ วัน โดยมีหน่วยงาน อปท. ที่ให้บริการด้านการจัดการขยะมูลฝอยเพียง 1 แห่ง ซึ่งมีปริมาณขยะที่เก็บขนไม่กำจัด จำนวน 3.33 ตันต่อวัน มีปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกนำไปใช้ประโยชน์จำนวน 6.78 ตัน ต่อวัน มีปริมาณขยะที่กำจัดไม่ถูกต้อง จำนวน 3.33 ตันต่อวัน และ มีปริมาณขยะที่ถูกนำไปใช้ประโยชน์จำนวน 6.78 ตันต่อวัน (กรมควบคุมมลพิษ, 2565)

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ธิดารัตน์ ถึงสุข พลกฤต แสงอาวุธ และ พูลฉัตร วิชัยดิษฐ (2564) ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาเพื่อบรรลุประสิทธิภาพในการจัดการขยะมูลฝอย ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการจัดการขยะ ศึกษาประสิทธิภาพในการจัดการขยะ เปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการจัดการขยะ และศึกษาปัญหา อุปสรรค และแนวทางการพัฒนาเพื่อบรรลุประสิทธิภาพในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้คือประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 394 ครัวเรือนๆ ละ 1 คน ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เครื่องมือ ที่ใช้ในการเก็บรวบรวม ได้แก่ แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัยเชิงปริมาณ และแบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการวิจัยเชิงคุณภาพ

ผลการศึกษาจากแบบสอบถามพบว่า ประสิทธิภาพในการจัดการขยะมูลฝอย โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการจัดการมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านการลงทุน รองลงมาคือด้านกฎหมายและด้านการสนับสนุนมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ผลการเปรียบเทียบพบว่า จำนวนสมาชิกในครอบครัว ส่งผลให้ประสิทธิภาพในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่แตกต่างกัน ส่วน เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ระยะเวลาการอยู่อาศัย ประเภทที่อยู่อาศัย และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งผลให้ประสิทธิภาพในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ส่วนผลการศึกษาจากแบบสัมภาษณ์พบว่า ควรมีการนำใช้หลัก 3R มาใช้ สร้างจิตสำนึกในการจัดการขยะภายในครัวเรือน สร้างค่านิยมในการใช้ถุงผ้า สร้างแกนนำชุมชนในการจัดการขยะ ร่วมกับเอกชนสร้างโรงงานไฟฟ้าชีวมวล ต้องบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง ให้กฎหมายสนับสนุนเรื่องขยะแลกเงิน การลดภาษีภษณะที่ไม่เป็นมลพิษต่อสิ่งแวดล้อมให้มีราคาถูกลง ภาครัฐควรส่งเสริมให้ออกกฎหมายการรีไซเคิลขยะ การนำของเก่าที่ไม่ใช่แล้วแลกของใหม่โดยจ่ายส่วนต่าง เพื่อสร้างแรงจูงใจในการคัดแยกขยะ มีการจัดหาวิธีการหรือเทคโนโลยีใหม่ๆ มาประยุกต์ใช้

สุนทร ปัญญาพงษ์, อัญชลี ชัยศรี, ทศไนยวรรณ ดวงมาลา และ วิมลศิลป์ ประงษ์ชัยภูมิ (2563) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนบ้านนาฝาย ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์การจัดการขยะมูลฝอย

ของ ชุมชน และเพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน ประชากร ที่ทำการศึกษาครั้งนี้คือ ประชาชนที่อาศัยในชุมชนบ้านนาฝาย ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัด ชัยภูมิกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ จำนวน 320 คน โดยกำหนดระดับค่าความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 เครื่องมือที่ใช้ ในการวิจัยคือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือค่าจำนวน ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่าสำหรับสถานการณ์การ จัดการขยะมูลฝอยของชุมชน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่ามีสถานการณ์ปัญหา ขยะในชุมชน คิดเป็นร้อยละ 87.10 ขยะในครัวเรือนเป็นถุงพลาสติกหรือขวดพลาสติก คิดเป็นร้อยละ 66.30 มีขยะในชุมชนเป็น ประเภทถุงพลาสติกหรือขวดพลาสติก คิดเป็นร้อยละ 72.30 ครัวเรือนไม่คัดแยกขยะก่อนทิ้ง คิดเป็น ร้อยละ 55.40 ความถี่ในการเก็บขยะของ ชุมชนสัปดาห์ละ 1 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 35.60 ช่วงเวลาใน การเก็บขยะตอนเช้า คิดเป็นร้อยละ 28.70 วิธีการในการกำจัดขยะแบบทิ้งลงถังขยะ คิดเป็นร้อยละ 56.40 ผลกระทบจากปัญหา ขยะในชุมชนคือส่งกลิ่นเหม็น คิดเป็นร้อยละ 59.40 ส่วนการมีส่วนร่วม ของชุมชนในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน พบว่าการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของ ชุมชนบ้านนาฝาย ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดมี ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.29 (S.D. = 0.68) เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือด้านการมีส่วนร่วมในการรับ ประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.35 (S.D. = 0.69) รองลงมาคือด้านการมีส่วนร่วม ในการติดตามและประเมินผล และด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.31 (S.D. = 0.67) และด้านการมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.19 (S.D. = 0.72) ตามลำดับ

ผกามาต ปาลกะเชนทร์ พูลฉัตร วิชัยดิษฐ์ และ วาสนา จาตุรัตน์ (2563) ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอนาเดิม จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะ 2) เพื่อ เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะ 3) เพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมการ มีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอบ้านนา เดิม จังหวัดสุราษฎร์ธานี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้คือประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น อำเภอบ้านนาเดิม จำนวน 393 คน และผู้ให้ข้อมูลหลักคือ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น และปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวม ได้แก่ แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัยเชิงปริมาณ และแบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการวิจัยเชิง คุณภาพ ผลการศึกษาจากแบบสอบถาม พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นราย

ด้านพบว่า ด้านการดำเนินการมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านร่วมรับผลประโยชน์ รองลงมาคือ ด้านการตัดสินใจ และด้านการร่วมมือในการประเมินผลมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอบ้านนาเดิม จังหวัด สุราษฎร์ธานี โดยจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ระยะเวลาการอยู่อาศัย เขตบริการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญ 0.05 ผลการศึกษาจากแบบ สัมภาษณ์ พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการลงพื้นที่จัดประชุมประชาคมร่วมกับประชาชน เพื่อให้ประชาชนได้ร่วมเสนอปัญหา ค้นหาสาเหตุ และร่วมวางแผน ในการจัดการของขยะที่เกิดขึ้น ในชุมชนมีการฝึกอบรมให้คำแนะนำ รมรงค์และประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการ คัดแยกขยะที่ถูกต้อง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจัดกิจกรรม หรือการให้ข้อมูลข่าวสาร โดยการ ใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาเป็นเครื่องมือเพื่อส่งเสริมให้กลุ่มคนรุ่นใหม่เข้ามามีส่วนร่วมในการทำ กิจกรรมต่างๆ ได้ ควรจัดเวทีประชาคมเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะ สนับสนุนงบประมาณ และควรจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนเพื่อให้ประชาชนนำไปประยุกต์ใช้ ในชีวิตประจำวันได้

ศาลิมาร์ เกิดกลิ่นหอม (2562) ศึกษาเรื่อง แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ จัดการขยะมูลฝอยชุมชน : เทศบาลนครนครศรีธรรมราช โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์การ จัดการขยะมูลฝอยชุมชนของเทศบาลนครนครศรีธรรมราช และ ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน เพื่อเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะ มูลฝอยชุมชน การศึกษาครั้งนี้ เป็นงานวิจัยเชิงผสมระหว่างคุณภาพและปริมาณ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ กับตัวแทนภาครัฐ ภาคเอกชน ผู้นำชุมชน และใช้แบบสอบถามกับผู้มีบทบาทในการจัดการขยะมูล ฝอยในครัวเรือน จำนวน 400 ครัวเรือน ใช้การวิเคราะห์ทางสถิติเชิงพรรณนาและอนุมาน รวมถึง การทำ SWOT Analysis และ TOWS Matrix ผลการศึกษาพบว่า 1) เทศบาลนคร นครศรีธรรมราช มี ขยะมูลฝอยตกค้างในสถานที่กำลังขยะมูลฝอยจำนวน 1.12 ล้านตัน ใช้วิธีการกำจัดแบบเทกอง ระบบการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนมุ่งเน้นการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บและการกำจัดขยะมูล ฝอย แต่ยังขาดแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน และ ไม่มีระบบการคัดแยกขยะมูลฝอยชุมชนที่ ดันทาง 2) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์อยู่ในระดับสูง ส่วนการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผลอยู่ในระดับต่ำ 3) ข้อเสนอแนะจากการศึกษาครั้งนี้ คือ เทศบาล ต้องสร้างโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยตั้งแต่การตัดสินใจ ร่วมวางแผน การปฏิบัติและการประเมินผล โดยแบ่งเป็น 2 แนวทาง ได้แก่ 1) การผลักดันนโยบาย

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนให้เป็นรูปธรรม และ 2) กำหนดปฏิบัติการการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน โดยมุ่งเน้นระดับ คริวเรือน และชุมชน ให้ได้ตระหนักถึงปัญหาขยะมูลฝอยชุมชนร่วมกัน ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยชุมชน ตั้งแต่ต้นทาง และให้ชุมชนเป็นผู้จัดการขยะมูลฝอยด้วยตัวเอง โดยเทศบาลให้การสนับสนุนความรู้ งบประมาณ อุปกรณ์ พร้อมใช้เครื่องมือทางการเงินและการบังคับใช้กฎระเบียบ เพื่อให้การจัดการขยะมูลฝอยชุมชนของเทศบาลนครนครศรีธรรมราช เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

ศิริภัทรา พลมาตร และ อرنันท์ กลันทปุระ (2562) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลกุดชุมพัฒนา อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร โดยมีจุดประสงค์สำคัญคือ 1) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลกุดชุมพัฒนา อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร 2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชน 3) เพื่อศึกษาปัญหา และอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอย ของเทศบาลตำบลกุดชุมพัฒนา อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานี้ได้แก่ ประชาชนในเทศบาลตำบลกุดชุมพัฒนา จำนวน 400 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ทำการ ประมวลผล และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมทางสถิติ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบสมมติฐานใช้ t-test และ One Way ANOVA ผลการศึกษาพบว่า 1) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลกุดชุมพัฒนา อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร อยู่ในระดับมาก 2) ประชาชนที่มีอาชีพ ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน และจำนวนสมาชิกในครัวเรือน มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลกุดชุมพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เป็นไปตาม สมมติฐาน คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ซึ่งไม่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลกุดชุมพัฒนา ส่วนการศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอย จากการสัมภาษณ์พบว่า ส่วนใหญ่ประชาชนเล็งเห็นความสำคัญในการคัดแยกขยะก่อนที่จะนำไปทิ้งหรือกำจัดทำให้ง่ายต่อการเก็บขนส่ง ทำให้ขยะมีปริมาณลดลง เทศบาลมีแนวทางหรือการส่งเสริมให้ประชาชนมีความร่วมมือในการแยกขยะ การใช้ประโยชน์ที่เกิดมาจากขยะ และมีงบประมาณให้การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ในการคัดแยกขยะอย่างเพียงพอ ส่งผลให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการ

ขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลกุศุมพัฒนา อำเภอกุศุม จังหวัดยโสธรอย่างมาก แต่ก็ยังมีปัญหา ขยะจرتที่ทางเทศบาลตำบลกุศุมพัฒนายังต้องเร่งดำเนินการแก้ไขต่อไป

อรรถเรศน์ ประณะสุวรรณ และ วรสิทธิ์ เจริญพูน (2562) ศึกษาวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพของการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ขององค์การบริหารตำบลคลองเงิน อำเภอมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญ คือ (1) เพื่อประเมิน ประสิทธิภาพในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองเงิน อำเภอมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม (2) เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิผลในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นจากทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างจำแนกด้วยลักษณะประชากร (3) เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นกับประสิทธิผลของการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น และ (4) เพื่อตรวจสอบความสามารถในการพยากรณ์ประสิทธิผลของการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นจากปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลของการมีส่วนร่วมด้วยความผูกพันของพลเมือง การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนในตำบลคลองเงิน อำเภอมืองสมุทรสงคราม กลุ่มตัวอย่างจำนวน 373 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที ความแปรปรวนทางเดียว สหสัมพันธ์เพียร์สัน และสมการถดถอยเชิงพหุ ผลการวิจัยพบว่า (1) ประสิทธิภาพของการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองเงิน อำเภอมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีอยู่ในระดับมาก (2) ความ คิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลของการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดทำ แผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหาร ส่วนตำบลคลองเงินแตกต่างกัน เมื่อจำแนกด้วยลักษณะประชากร (3) ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลของการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญกับประสิทธิผลของการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดทำ แผนพัฒนาท้องถิ่น และ (4) ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลของการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดทำ แผนพัฒนาท้องถิ่น สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลของการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดทำแผนพัฒนา ท้องถิ่น ได้ร้อยละ 54.9

รัฐพล ศรีธรรมมา และ เกวดิน ศีลพิพัฒน์ (2559) ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนและประสิทธิภาพการจัดการขยะของเทศบาลตำบลเขาพระงาม อำเภอมืองจังหวัดลพบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาประสิทธิภาพในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาล ตำบลเขาพระ

งาม อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี 2) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย ของเทศบาลตำบลเขาพระงาม อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี 3) ศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลเขาพระงาม อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี โดยจำแนกตาม ปัจจัยส่วนบุคคล 4) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของประชาชน กับประสิทธิภาพการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลเขาพระงาม อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลเขาพระงาม จำนวน 392คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที (t-test) การวิเคราะห์การแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) และ ค่าประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพในการจัดการขยะของเทศบาล ตำบลเขาพระงามอยู่ในระดับสูง ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลเขาพระงามมีการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับสูง จากการทดสอบสมมติฐานพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้การมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการจัดการขยะของเทศบาลตำบลเขาพระงาม อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรีมีความสัมพันธ์กัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน แต่ความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ

เบญจพรรณ สุวรรณท้าว (2558) ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วน ตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย ขององค์การบริหารส่วน ตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด, 2) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมใน การจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ของประชาชนที่ มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา และ อาชีพ ต่างกัน, 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย ขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 291 คน โดยใช้สูตรการ คำนวณของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณ ค่าห้า ระดับ โดยมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ทั้งฉบับเท่ากับ .94 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และสถิติการทดสอบได้แก่ t-test และ F-test (One-way ANOVA) ผลการวิจัยพบว่า 1) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วน ตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน

อยู่ใน ระดับปานกลางทุกด้าน เรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ด้านการดำเนินการ/ปฏิบัติงาน ด้านการติดตาม และประเมินผล ด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรม และด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา 2) ผลการ เปรียบเทียบพบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และ อาชีพ ต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะ มูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน 3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด เรียงตามความถี่สูงไปหาดำสาม อันดับแรก ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง ควรให้การ สนับสนุน รมรงค์ ส่งเสริม และ ประชาสัมพันธ์ รวมทั้งให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และ สาเหตุของปัญหา ร่วมกับอบต.ให้มากยิ่งขึ้น องค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง ควรจัดตั้งคณะกรรมการชุมชน หรือ ตัวแทน เพื่อคอยสอดส่องดูแล ประสานงาน และติดตามการประเมินผลในการจัดการขยะร่วมกับ อบต. และควรให้การสนับสนุน รมรงค์ ส่งเสริมในการจัดการขยะมูลฝอย รวมทั้งจัดซื้อเครื่องมือ อุปกรณ์ และงบประมาณ ในการจัดการขยะมูลฝอยในแต่ละชุมชน ให้เพียงพอ ตามลำดับ

พิศิพร ทศนา และ โชติ บศิริรัฐ (2558) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตพื้นที่เทศบาลนครพิษณุโลก โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย 2) เพื่อเปรียบเทียบ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขปัญหามูลฝอยของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลนครพิษณุโลก ลักษณะงานวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ตอน และทำการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาได้แก่ค่าร้อยละ วิเคราะห์ความคิดเห็นของประชาชนในเขตเทศบาลนครพิษณุโลก โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (X) และส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.) วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อพิสูจน์สมมุติฐาน โดยใช้การทดสอบ (t-test) ค่าสถิติทดสอบ (F – test) ผลการศึกษาพบว่า 1) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตพื้นที่เทศบาลนครพิษณุโลก อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการมีส่วนร่วมรับรู้สถานการณ์และสภาพปัญหา รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมทำกิจกรรมโครงการ ด้านการมีส่วนร่วมวางแผนและตัดสินใจและด้านการมีส่วนร่วมตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงาน และในส่วนของรายข้อในแต่ละด้าน 2) ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตพื้นที่เทศบาลนครพิษณุโลก จำแนก คุณลักษณะของประชากร พบว่าประชาชนที่มี เพศ อายุ อาชีพ และระยะเวลาในการอยู่อาศัยอยู่ในชุมชนที่แตกต่างกันมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขต

พื้นที่เทศบาลนครพิษณุโลกแตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มีระดับการศึกษา รายได้ และ จำนวนสมาชิกในครัวเรือนแตกต่างกัน มีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตพื้นที่เทศบาลนครพิษณุโลกไม่แตกต่างกัน 3) ผลการศึกษาข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในพื้นที่เทศบาลนครพิษณุโลก สามารถสรุปได้ว่า เทศบาลนครพิษณุโลก ควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในทุกๆ กิจกรรมอย่างแท้จริง ไม่ว่าจะเป็นตั้งแต่กระบวนการร่วมรับรู้สถานการณ์และสภาพปัญหา ร่วมวางแผนและตัดสินใจ ร่วมทำกิจกรรมโครงการ ร่วมตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงาน ควรมีการนำผลการวิจัยเสนอต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้หน่วยงานดังกล่าวเห็นถึงความสำคัญในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่ เทศบาลนครพิษณุโลกมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในทางปฏิบัติได้อย่างแท้จริง ควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการวิจัยอย่างต่อเนื่องใน เรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่เทศบาลนครพิษณุโลก เพื่อที่จะพัฒนาให้ประชาชนและ หน่วยงานราชการในทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น ควรมีการวิจัยถึงกระบวนการของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า กระบวนการแต่ละกระบวนการมีความสำคัญอย่างไร เพื่อเป็นการส่งเสริม สนับสนุน และเป็นแนวทางในการสร้างการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในทุกขั้นตอนให้เกิดขึ้นอย่างแท้จริง

นัยนา เดชะ (2557) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนตำบลเลม็ด อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์การกำจัดมูลฝอยของประชาชน การมีส่วนร่วมในการกำจัดมูลฝอยของประชาชน และ หาแนวทางและมาตรการในการกำจัดมูลฝอยของประชาชนในชุมชนเลม็ด อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลเลม็ด จำนวน 306 คน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการมูลฝอยจำนวน 46 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม ใช้เก็บข้อมูลเชิงปริมาณ และการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์ การสังเกต และการประชุมเชิงปฏิบัติการ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์ Content analysis ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนมีพฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอยที่ไม่เหมาะสม มีการทิ้งขยะในพื้นที่สาธารณะและนำไปทิ้งบริเวณพื้นที่ว่างรอบบ้าน ประชาชนไม่มีการคัดแยกมูลฝอยก่อนทิ้ง และในปัจจุบันองค์การบริหารส่วนตำบลเลม็ดยังไม่มีแผนแม่บท และยังไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอยแต่อย่างใด ด้านการจัดการขยะในชุมชน ได้ลดปริมาณขยะในครัวเรือน โดยการไม่สร้างขยะให้เพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 95.4 การทิ้งขยะทิ้งรวมในถุงเดียวกัน คิดเป็นร้อยละ

43.5 วิธีการจัดการขยะในครัวเรือนโดยวิธีเผาคิดเป็นร้อยละ 41.8 ประเภทของขยะเป็นขยะประเภทผัก ผลไม้ และ เศษอาหาร คิดเป็นร้อยละ 57.5 ความรู้ที่ต้องการเพิ่มเติมในด้านวิธีการแยกขยะอย่างถูกวิธีมากที่สุด 860 คะแนน ความรู้เกี่ยวกับมูลฝอยอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 45.42 เจตคติเกี่ยวกับมูลฝอยอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 67.32 พฤติกรรมการจัดการมูลฝอยในครัวเรือน อยู่ระดับปานกลาง ร้อยละ 66.67 ส่วนการมีส่วนร่วมในการจัดการมูลฝอยอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ย 2.45 และผลตามมาตรการในการจัดการมูลฝอยของประชาชน โดยนำกระบวนการ A-I-C มาประยุกต์ใช้แสดงให้เห็นว่าประชาชนให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา ร่วมวางแผนในการแก้ไขปัญหา ดำเนินการแก้ไขปัญหาอันก่อให้เกิดโครงการ เล่มค่น่าอยู่ไร้มูลฝอย โดยมีรูปธรรมของการดำเนินโครงการ คือ กองทุนมูลฝอย 1 แห่ง ซึ่งเป็นการสร้างรายได้ และมีการนำมูลฝอยมาใช้ประโยชน์เพิ่มมากขึ้น นำไปสู่การจัดการมูลฝอยอย่างมีส่วนร่วมในพื้นที่อย่างยั่งยืน

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะเขตพื้นที่ ตำบลจรเข้เผือก อำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี ครั้งนี้ ผู้วิจัย ได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัย โดยได้นำเสนอตามลำดับดังต่อไปนี้

- 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากร (Population) ที่ใช้ในการศึกษารั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ ตำบลจรเข้เผือก อำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 12 หมู่บ้าน มีประชากร จำนวน 11,209 คน (องค์การบริหารส่วนตำบล จรเข้เผือก, 2565)

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนประชากร (คน)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)
1	ท่าเสด็จ	923	33
2	จรเข้เผือก	1445	52
3	ท่าโป่ง	1951	70
4	ท่ามะไฟ	1082	39
5	ไทรทอง	1389	50
6	หนองโสน	715	26
7	หนองหญ้าปล้อง	865	31
8	หนองกวาง	598	21
9	เนินสวรรค์	465	17

10	ทุ่งทองพัฒนา	580	21
11	สวนจิว	828	30
12	หินสีพัฒนา	368	13
	รวม	11,209	400

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้คำนวณจำนวนกลุ่มตัวอย่าง ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 387 คน ดังคำนวณได้ต่อไปนี้

$$n = N / (1 + (Ne^2))$$

โดยที่

n	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
N	จำนวนประชากร
e	ค่าความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง (กำหนด = 0.05)

$$\text{แทนค่า } n = 11,209 / (1 + (11,209 \times 0.05^2)$$

$$n = 11,209 / (1 + (11,209 \times 0.0025)$$

$$n = 11,209 / (1 + 28.0225)$$

$$n = 11,209 / 29.0225$$

$$n = 386.4839$$

$$n = 387$$

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลเพิ่มเติมจำนวน 13 ชุด รวมเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งสิ้นจำนวน 400 ชุด

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม ผู้วิจัยได้จัดสร้างขึ้นจากการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมตามแนวคิดของ Cohen, J.M., & Uphoff, N.T. (1981) ที่ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนสำคัญ และความสำเร็จจากการจัดการขยะจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ โดย ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการสร้าง เครื่องมือที่

ใช้ในการวิจัยด้วยการเริ่มต้นจาก การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำแนวคิด ทฤษฎีมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม แล้วนำมาร่างเป็นแบบสอบถาม เพื่อเสนอต่อ อาจารย์ที่ปรึกษาได้ตรวจสอบพิจารณาเบื้องต้น แล้วนำไปปรับปรุงตามข้อเสนอแนะแล้วตรวจสอบ อีกครั้งก่อนนำไปทำการทดสอบความแม่นยำ ถูกต้อง เทียบตรงของเครื่องมือ ด้วยการเสนอ ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้ตรวจสอบข้อคำถาม แล้วทำการปรับปรุง ก่อนนำไปทดสอบกับกลุ่มประชากร ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน แล้ววิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยสัมประสิทธิ์ แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) (กัลยา วานิชปัญญา, 2548) โดยมีค่าระดับ ไม่น้อยกว่า 0.7 จึงจะนำเครื่องมือไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดต่อไป

ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อคำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ เฉลี่ยต่อเดือน ลักษณะคำถามเป็นแบบสำรวจรายการ (check list)

ส่วนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการร่วม ตัดสินใจ ด้านการปฏิบัติการ ด้านการรับผลประโยชน์ และ ด้านการประเมินผลการกำจัดขยะ ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ส่วนที่ 3 ข้อคำถามเกี่ยวกับ ความสำเร็จในการจัดการขยะในเขตพื้นที่ตำบลจรเข้เผือก จังหวัด กาญจนบุรี ได้แก่ ปริมาณขยะที่ลดลง สามารถใช้ประโยชน์จากขยะได้มากขึ้น สภาพแวดล้อมมีความ สวยงามดีขึ้น ประชาชนมีความตระหนักในสภาพแวดล้อมมากขึ้น ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วน ประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนต่อไปนี้

1) การเก็บรวบรวมข้อมูล ด้านเอกสาร (Review Data) การศึกษาค้นคว้าเอกสาร (Documentary Study) ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของ ประชาชน แนวคิด การจัดการขยะมูลฝอย ความหมายของขยะมูลฝอย ค้นคว้าจากเอกสาร ตำรา และ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2) การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม (Field Data) โดย

2.1) จัดทำหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามหลักสูตรรัฐ ประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรังสิต ถึงผู้นำชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลจรเข้เผือก จังหวัดกาญจนบุรี เพื่อขอความร่วมมือในการกรอกแบบสอบถาม

2.2) นำข้อมูลจากภาคสนาม ที่เก็บรวบรวมได้จากสำรวจเบื้องต้นจากแบบสอบถามนำมา แยกประเภท จัดหมวดหมู่และสรุปสาระสำคัญตามประเด็นที่ทำการศึกษาวิจัย

2.3) นำข้อมูลทั้งที่เก็บรวบรวมได้จากเอกสาร และข้อมูลภาคสนามที่รวบรวมได้จากการสำรวจเบื้องต้น มาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ในภาพรวมทั้งหมดอีกครั้ง

2.4) ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ชี้แจงและแจกแบบสอบถามด้วยตนเอง พร้อมทั้ง เก็บคืนด้วยตนเอง โดยแจ้งให้ผู้ตอบแบบสอบถามทราบ วัน เวลา ที่จะเก็บแบบสอบถามคืน

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยใช้แนวทางการวิเคราะห์ดังนี้

การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ และ ข้อมูลการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะ ใช้สถิติพรรณนาด้วยค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และข้อมูลด้านความสำเร็จในการจัดการขยะ ในเขตพื้นที่ตำบลจรเข้เผือก จังหวัดกาญจนบุรี ใช้สถิติพรรณนา ด้วยค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

เกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ย

ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ย ดังต่อไปนี้

4.21 – 5.00	แปลความ	มากที่สุด
3.41 – 4.20	แปลความ	มาก
2.61 – 3.40	แปลความ	ปานกลาง
1.81 – 2.60	แปลความ	น้อย
1.00 – 1.80	แปลความ	น้อยที่สุด

บทที่ 4

สรุปการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย เขตพื้นที่ ตำบลจรเข้เผือก อำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี ครั้งนี้ ผู้วิจัย ได้เก็บรวบรวมข้อมูล แล้วนำมาวิเคราะห์ตามระเบียบวิธีวิจัยเพื่อให้ได้คำตอบตามวัตถุประสงค์การวิจัยที่ได้กำหนดไว้ ดังจะได้นำเสนอตามลำดับดังต่อไปนี้

4.1 สรุปผลด้านประชากรศาสตร์

4.2 สรุปผลด้านการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะในเขตพื้นที่ ตำบลจรเข้เผือก อำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี

4.3 สรุปผลด้านความสำเร็จในการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะในเขตพื้นที่ ตำบลจรเข้เผือก อำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี

4.1 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลประชากรศาสตร์ด้านเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	188	47.0
หญิง	212	53.0
รวม	400	100.0

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีจำนวน 212 คน คิดเป็นร้อยละ 53.0

ตารางที่ 4.2 ข้อมูลประชากรศาสตร์ด้านอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เกิน 20 ปี	5	1.3
21 – 30 ปี	115	28.7
31 – 40 ปี	105	26.3

41 – 50 ปี	56	14.0
51 – 60 ปี	36	9.0
61 ปี ขึ้นไป	83	20.8
รวม	400	100.0

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 21 – 30 ปี มีจำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 28.7 รองลงมาคือช่วงอายุระหว่าง 31 – 40 ปี มีจำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 26.3 น้อยที่สุดคือช่วงอายุน้อยกว่า 20 ปี มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.3

ตารางที่ 4.3 ข้อมูลประชากรศาสตร์ด้านอาชีพ

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
อิสระ	111	27.8
เจ้าของกิจการ	20	5.0
พนักงานบริษัทเอกชน	48	12.0
รับราชการ / วิชากิจ	17	4.3
เกษตรกร	166	41.5
อื่นๆ	38	9.5
รวม	400	100.0

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร มีจำนวน 166 คน คิดเป็นร้อยละ 41.5 รองลงมาคืออาชีพอิสระ มีจำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 27.8 น้อยที่สุดคืออาชีพรับราชการ / วิชากิจ มีจำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 5.0

ตารางที่ 4.4 ข้อมูลประชากรศาสตร์ด้านการศึกษา

การศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่าปริญญาตรี	288	72.0
ปริญญาตรี	112	28.0
สูงกว่าปริญญาตรี	0	0.0
รวม	400	100.0

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาน้อยกว่าปริญญาตรี มีจำนวน 288 คน คิดเป็นร้อยละ 72.0 และรองลงมาคือระดับการศึกษาปริญญาตรี มีจำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 28.0 โดยไม่มีผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรี

ตารางที่ 4.5 ข้อมูลประชากรศาสตร์ด้านรายได้

รายได้	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เกิน 10,000 บาท	132	33.0
10,001 – 20,000 บาท	215	53.8
20,001 – 30,000 บาท	28	7.0
30,001 – 40,000 บาท	25	6.3
40,001 – 50,000 บาท	0	0.0
มากกว่า 50,000 บาท	0	0.0
รวม	400	100.0

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้ระหว่าง 10,001 – 20,000 บาท มีจำนวน 215 คน คิดเป็นร้อยละ 53.8 รองลงมาคือช่วงรายได้ไม่เกิน 10,000 บาท มีจำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 33.0 น้อยที่สุดคือช่วงรายได้ระหว่าง 30,001 – 40,000 บาท มีจำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 6.3

4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะในเขตพื้นที่ ต.จรเข้เผือก อำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี

ตารางที่ 4.6 ข้อมูลระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยด้านการตัดสินใจ

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปลผล
1. ผู้วิจัยได้เข้าร่วมประชุมเพื่อเสนอปัญหา ความต้องการของชุมชนในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน	3.89	.706	มาก
2. ผู้วิจัยมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชนในการจัดการขยะมูลฝอย	3.83	.788	มาก
3. ผู้วิจัยมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนใน	3.61	.720	มาก

การจัดการขยะมูลฝอยอย่างต่อเนื่อง			
4. ผู้วิจัยมีส่วนร่วมในการพิจารณาจัดสรรทรัพยากรต่างๆ ที่สนับสนุนต่อการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน	3.88	.677	มาก
5. ผู้วิจัยมีส่วนร่วมในการพิจารณาโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน	3.57	.712	มาก
6. ผู้วิจัยมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น คัดค้าน หรือโต้แย้งอย่างมีเหตุผล เมื่อต้องมีการตัดสินใจ หรือพิจารณาประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน	3.85	.817	มาก
เฉลี่ยรวม	3.65	.481	มาก

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยด้านการตัดสินใจในภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 3.66 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .685 และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยด้านการตัดสินใจในด้านการเข้าร่วมประชุมเพื่อเสนอปัญหา ความต้องการของชุมชนในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 3.79 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .687 รองลงมาคือด้านการมีส่วนร่วมในการพิจารณาจัดสรรทรัพยากรต่างๆ ที่สนับสนุนต่อการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน มีค่าเฉลี่ย 3.77 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .642 และ ระดับน้อยที่สุดคือด้านการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนในการจัดการขยะมูลฝอยอย่างต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ย 3.46 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .620

ตารางที่ 4.7 ข้อมูลระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยด้านการร่วมปฏิบัติการ

การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล
1. ผู้วิจัยมีส่วนร่วมกับชุมชนในการดำเนินกิจกรรมตามแผนการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน	3.82	.714	มาก
2. ผู้วิจัยมีส่วนร่วมในการดูแลสาธารณะประโยชน์ต่างๆ ของชุมชน ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการตามการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน	3.83	.733	มาก

3. ผู้วิจัยมีส่วนร่วมในการสนับสนุนช่วยเหลือการดำเนินงานของชุมชนในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน	3.74	.749	มาก
4. ผู้วิจัยมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อม หรือการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน	3.95	.775	มาก
5. ผู้วิจัยมีส่วนร่วมในการในการสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ เพื่อใช้ในการดำเนินงานตามแผนการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน	4.03	.769	มาก
6. ผู้วิจัยมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างประชาชนในพื้นที่ในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน	3.75	.687	มาก
เฉลี่ยรวม	3.74	.519	มาก

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยด้านการร่วมปฏิบัติการในภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 3.76 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .694 และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยด้านการปฏิบัติการในด้านการมีส่วนร่วมในการในการสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ เพื่อใช้ในการดำเนินงานตามแผนการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 3.92 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .742 รองลงมาคือด้านการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อม หรือการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน มีค่าเฉลี่ย 3.81 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .718 และ ระดับน้อยที่สุดคือด้านการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างประชาชนในพื้นที่ในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน มีค่าเฉลี่ย 3.66 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .621

ตารางที่ 4.8 ข้อมูลระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยด้านการรับผลประโยชน์

การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปลผล
1. ผู้วิจัยได้รับความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย ในชุมชนมากขึ้นจากการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ใน การจัดการขยะมูลฝอย	4.01	.760	มาก
2. ผู้วิจัยมีการพบปะสังสรรค์สร้างความสามัคคี ใน ชุมชนมากขึ้น จากการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการ ตามแผนการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน	4.00	.762	มาก
3. ผู้วิจัยมีความยินดี ภาควุมใจเมื่อการดำเนิน กิจกรรมหรือโครงการต่างๆ ตามแผนการจัดการขยะ มูลฝอยในชุมชน ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตัวท่านและ ชุมชน	4.16	.737	มาก
4. ผู้วิจัยมีคุณภาพชีวิตดีขึ้นจากการเข้าร่วมกิจกรรม หรือโครงการต่างๆ ในการจัดการขยะมูลฝอยใน ชุมชน	3.97	.704	มาก
5. ผู้วิจัยรู้สึกว่าการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นในตัวท่าน จากการเข้าร่วมกิจกรรมตามแผนการจัดการขยะมูล ฝอยในชุมชน	4.05	.686	มาก
6. ผู้วิจัยสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการดำเนิน กิจกรรมตามแผนการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนไป ประยุกต์ใช้กับการดำเนินกิจกรรมอื่นๆ ร่วมกันใน ชุมชนได้อย่างดี	4.19	.669	มาก
เฉลี่ยรวม	3.97	.410	มาก

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย
ด้านการร่วมรับผลประโยชน์ ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 3.98 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .685 และเมื่อ
พิจารณารายด้านพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการจัดการ
ขยะมูลฝอยด้านการร่วมรับผลประโยชน์ในด้านสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการดำเนินกิจกรรม
ตามแผนการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน ไปประยุกต์ใช้กับการดำเนินกิจกรรมอื่นๆ ร่วมกันใน

ชุมชน ได้อย่างดี อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.09 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .636 รองลงมาคือด้าน ความรู้สึกรู้ว่าเกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นในตัวท่าน จากการเข้าร่วมกิจกรรมตามแผนการจัดการขยะ มูลฝอยในชุมชน มีค่าเฉลี่ย 3.97 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .626 และ ระดับน้อยที่สุดคือด้านการได้รับความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนมากขึ้นจากการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ในการจัดการ ขยะมูลฝอย มีค่าเฉลี่ย 3.93 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .746

ตารางที่ 4.9 ข้อมูลระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยด้านการร่วมประเมินผลการดำเนินงาน

การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงาน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปลผล
1. ผู้วิจัยได้มีส่วนร่วมในการเข้าสังเกตการณ์การดำเนินงานตามแผนการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอยู่เสมอ	3.84	.777	มาก
2. ผู้วิจัยมีส่วนร่วมเป็นกรรมการตรวจสอบการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมตามแผนการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน	3.76	.718	มาก
3. ผู้วิจัยมีส่วนร่วมในการประเมินผลความคุ้มค่าในการดำเนินงานตามแผนการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนจากงบประมาณที่ใช้ไป	3.75	.684	มาก
4. ผู้วิจัยมีส่วนร่วมในการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ที่ชุมชนได้ดำเนินการแล้วเสร็จตามแผนการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน	3.82	.747	มาก
5. ผู้วิจัยมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นกับชุมชน รวมถึงคณะกรรมการชุมชนและผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน หรือปรับปรุงกิจกรรมต่างๆ ตามแผนการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน	3.76	.722	มาก
6. ผู้วิจัยมีส่วนร่วมติดตามการติดตามดูแลสภาพแวดล้อมตามแผนการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน	3.91	.621	มาก

7. ผู้วิจัยมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมเสวนาและแสดงความคิดเห็นของประชาชนในชุมชนเพื่อเป็นข้อมูลในการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง	3.80	.745	มาก
เฉลี่ยรวม	3.70	.443	มาก

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยด้านการร่วมประเมินผลการดำเนินงาน ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 3.71 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .659 และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยด้านการประเมินผลการดำเนินงานในด้านการมีส่วนร่วมติดตามการติดตามดูแลสภาพแวดล้อมตามแผนการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 3.82 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .546 รองลงมาคือด้านการมีส่วนร่วมในการติดตาม ตรวจสอบประเมินผลโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ที่ชุมชนได้ดำเนินการแล้วเสร็จตามแผนการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน มีค่าเฉลี่ย 3.74 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .691 และ ระดับน้อยที่สุดคือด้านการมีส่วนร่วมเป็นกรรมการตรวจสอบการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมตามแผนการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน มีค่าเฉลี่ย 3.65 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .655

สรุปผลการวิเคราะห์: ทุกด้าน

สรุปผลการวิเคราะห์	ค่าเฉลี่ย (S.D.)	แปลความ
1. การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยด้านการตัดสินใจ	3.66 (.685)	มาก
2. การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยด้านการปฏิบัติการ	3.76 (.694)	มาก
3. การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยด้านการรับผลประโยชน์	3.98 (.685)	มาก
4. การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยด้านการประเมินผล	3.71 (.659)	มาก
สรุปภาพรวมทั้ง 4 ด้านในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตพื้นที่ ด.จระเข้เผือก	4.10 (.677)	มาก

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับความสำเร็จในการจัดการขยะมูลฝอยในภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 4.10 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .677 และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่าความสำเร็จในการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการ

ขยะมูลฝอยทำให้สภาพแวดล้อมในชุมชนของท่านมีความสวยงามมากขึ้น อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.22 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .664 รองลงมาคือด้าน การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย ทำให้รับรู้ได้ถึงประโยชน์ของขยะมูลฝอยทำให้สามารถใช้ประโยชน์จากขยะได้มากขึ้น มีค่าเฉลี่ย 4.12 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .649 และ ระดับน้อยที่สุดคือด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยทำให้ปริมาณขยะในพื้นที่ของท่านมีปริมาณลดลง มีค่าเฉลี่ย 4.02 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .677

4.3 สรุปผลด้านความสำเร็จในการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะในเขตพื้นที่ ตำบลจรเข้เผือก อำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี

ตารางที่ 4.10 ข้อมูลระดับความสำเร็จในการจัดการขยะมูลฝอย

ความสำเร็จในการจัดการขยะมูลฝอย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล
1. การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยทำให้ปริมาณขยะในพื้นที่ของท่านมีปริมาณลดลง	4.08	.705	มาก
2. การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยทำให้รับรู้ได้ถึงประโยชน์ของขยะมูลฝอยทำให้สามารถใช้ประโยชน์จากขยะได้มากขึ้น	4.18	.673	มาก
3. การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยทำให้สภาพแวดล้อมในชุมชนของท่านมีความสวยงามมากขึ้น	4.29	.679	มากที่สุด
4. การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยทำให้ประชาชนในชุมชน ได้ตระหนักถึงความสำคัญของสภาพแวดล้อม และมีการใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอยมากขึ้น	4.14	.702	มาก
5. การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยทำให้ชุมชนของท่านมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นในภาพรวม	4.11	.756	มาก
เฉลี่ยรวม	4.16	.703	มาก

4.4 แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะ

4.4.1 แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยด้านการร่วมตัดสินใจ

องค์การบริหารส่วนตำบลจรเข้เผือก อำเภอคำม่วนจังหวัดขอนแก่น ควรทำหน้าที่เป็นหลักในการตัดสินใจเพื่อหาแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยให้มีประสิทธิภาพ ตั้งแต่วิธีการกำจัดขยะมูลฝอยต่างๆ การหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดปัญหา ตัดสินใจหาวิธีการที่ดีที่สุด ในการใช้งบประมาณหรือทรัพยากรต่างๆ ให้คุ้มค่า

องค์การบริหารส่วนตำบลจรเข้เผือก อำเภอคำม่วนจังหวัดขอนแก่น ควรจัดลำดับความสำคัญของการจัดการขยะมูลฝอย ชุมชน โดยกำหนดเป็นทิศทางและกรอบแนวคิดในการตัดสินใจโดยยึดผลประโยชน์หรือความคุ้มค่าในการทรัพยากรเป็นสำคัญ ตามกรอบนโยบาย เป้าหมาย และแผนปฏิบัติการ ขององค์การบริหารส่วนตำบลจรเข้เผือก อำเภอคำม่วนจังหวัดขอนแก่น เพื่อให้ขั้นตอนการทำงานมีความต่อเนื่องสัมพันธ์กันและมีประสิทธิภาพ ตลอดจนไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิต

4.4.2 แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยด้านการร่วมปฏิบัติการ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริม และเสริมสร้างศักยภาพประชาชนในการดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยเพิ่มขึ้น โดยอาจจัดเป็นรูปแบบกิจกรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน อาทิ เช่น ธนาคารขยะมูลฝอย การทำปุ๋ยหมักหรือการหมักปุ๋ย ขยะมูลฝอยแลกไข่ไก่และสิ่งของ ตลาดนัดรีไซเคิล ชมรมสิ่งประดิษฐ์จากวัสดุเหลือใช้หรือขยะมูลฝอยรีไซเคิล เป็นต้น เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการลด การคัดแยก และนำขยะมูลฝอยชุมชนมาใช้ประโยชน์อย่างเป็น รูปธรรม โดยเฉพาะการนำนวัตกรรมใหม่ ๆ เทคโนโลยีทันสมัย ระบบการบริหารจัดการมาใช้สนับสนุนให้การจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลจรเข้เผือก อำเภอคำม่วนจังหวัดขอนแก่น มีประสิทธิภาพมากขึ้น

องค์การบริหารส่วนตำบลจรเข้เผือก จังหวัดขอนแก่น ควรมีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี มาสนับสนุนการดำเนินงานการบริหารจัดการขยะมูลฝอย ที่ไม่สิ้นเปลืองทรัพยากร หรืองบประมาณ มากเกินไป และทำให้คุณภาพสิ่งแวดล้อม หรือประชาชนในพื้นที่นั้น ๆ มีคุณภาพดีขึ้น

4.4.3 แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยด้านการร่วมรับผลประโยชน์

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีศักยภาพ ดำเนินการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนในพื้นที่ เช่น การเก็บรวบรวม การขนส่ง การกำจัดขยะ มูลฝอยชุมชน เป็นต้น โดยองค์การบริหารส่วนตำบลจรเข้เผือก จังหวัดกาญจนบุรีจะได้ประโยชน์จากการพัฒนาการบริหาร จัดการขยะมูลฝอยชุมชน การพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพของการบริการสาธารณะการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน โดยอาศัยข้อได้เปรียบของภาคเอกชนและหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีศักยภาพ ในเรื่องของนวัตกรรมใหม่ๆ เทคโนโลยีที่ทันสมัย ระบบการบริหารการเงิน และความเชี่ยวชาญในด้านการบริหารจัดการขยะมูลฝอย โดยที่ภาคเอกชนและหน่วยงานอื่น ๆ จะได้รับประโยชน์ในหลายลักษณะขึ้นอยู่กับข้อตกลง เช่น ในรูปของดอกเบี้ยที่องค์การบริหารส่วนตำบลจรเข้เผือก จังหวัดกาญจนบุรี ได้คืนจากการลงทุนสิทธิประโยชน์ในการเก็บค่าธรรมเนียม เป็นต้น โดยองค์การบริหารส่วนตำบลจรเข้เผือก อำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี มีหน้าที่สำคัญ คือ การเป็นผู้กำกับกับการดำเนินตามนโยบาย การกำหนดมาตรฐานการบริการ การอนุมัติ และควบคุมโครงการ

4.4.4 แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยด้านการร่วมประเมินผลการดำเนินงาน

องค์การบริหารส่วนตำบลจรเข้เผือก อำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี ควรกำหนดแนวทางการประเมินผลการดำเนินงานการบริหารจัดการขยะมูลฝอย แล้วประชาสัมพันธ์ให้ผู้เกี่ยวข้องรับทราบร่วมกัน เพื่อให้ทราบถึงผลการดำเนินงานตามตัวบ่งชี้ หรือ ตัวชี้วัดการทำงานว่าเป็นไปตามระบบหรือไม่ โดยอาจอาศัยเทคโนโลยีการกำจัดขยะมูลฝอยชุมชนที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องพิจารณา เลือกใช้ระบบการกำจัดขยะมูลฝอยชุมชนให้เหมาะสมกับสภาพปัญหาและความจำเป็นด้านขยะ มูลฝอยชุมชน

องค์การบริหารส่วนตำบลจรเข้เผือก อำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี ต้องพิจารณาปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงาน รวมถึงประเมินผลด้านและศักยภาพในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนด้วย เช่น ด้านบุคลากร งบประมาณ เป็นต้น ทั้งนี้ ต้องกำหนดตัวชี้วัดที่ชัดเจน เช่น จำนวนขยะที่ลดลงต่อวัน / ต่อครอบครัว เป็นต้น

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะเขตพื้นที่ ตำบลจรเข้เผือก อำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี ครั้งนี้ ผู้วิจัย ได้เก็บรวบรวมข้อมูล แล้วนำมาวิเคราะห์ตามระเบียบวิธีวิจัยเพื่อให้ได้คำตอบตามวัตถุประสงค์การวิจัยที่ได้กำหนดไว้ ดังจะได้นำเสนอตามลำดับดังต่อไปนี้

5.1 สรุปผลการศึกษา

5.2 อภิปรายผลการศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะในเขตพื้นที่ ตำบลจรเข้เผือก จังหวัดกาญจนบุรี

5.3 ข้อเสนอแนะในการศึกษา

5.1 สรุปผลการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สรุปผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดดังต่อไปนี้

5.1.1 สรุปผลการศึกษาปัจจัยด้านประชากรศาสตร์

ผลการศึกษาพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีจำนวน 212 คน คิดเป็นร้อยละ 53.0 เพศชาย จำนวน 188 คน คิดเป็นร้อยละ 47.0 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 20 – 29 ปี มีจำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 28.7 รองลงมาคือช่วงอายุระหว่าง 30 – 39 ปี มีจำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 26.3 น้อยที่สุดคือช่วงอายุน้อยกว่า 20 ปี มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.3 ส่วนใหญ่มีอาชีพค้าขาย มีจำนวน 166 คน คิดเป็นร้อยละ 41.5 รองลงมาคืออาชีพอิสระ มีจำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 27.8 น้อยที่สุดคืออาชีพรับราชการ / วิชากิจ มีจำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 5.0 ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาน้อยกว่าปริญญาตรี มีจำนวน 288 คน คิดเป็นร้อยละ 72.0 และรองลงมาคือระดับการศึกษาปริญญาตรี มีจำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 28.0 โดยไม่มีผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรี ส่วนใหญ่มีรายได้ระหว่าง 10,001 – 20,000 บาท มีจำนวน 215 คน คิดเป็นร้อยละ 53.8 รองลงมาคือช่วงรายได้น้อยกว่า 10,000 บาท มีจำนวน 132 คน

คิดเป็นร้อยละ 33.0 น้อยที่สุดคือช่วงรายได้ระหว่าง 30,001 – 40,000 บาท มีจำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 6.3

5.1.2 ระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะในเขตพื้นที่ ต.จรเข้เผือก อำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี

ผลการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะในภาพรวม ในเขตพื้นที่ ตำบลจรเข้เผือก อำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความเห็นการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยมากที่สุด คือด้านการร่วมรับผลประโยชน์ในภาพรวม โดยมีค่าเฉลี่ย 3.98 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .685 รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยด้านการร่วมปฏิบัติการ มีค่าเฉลี่ย 3.76 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .694 และน้อยที่สุดคือการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยด้านการตัดสินใจ มีค่าเฉลี่ย 3.66 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .685 ทั้งนี้เมื่อพิจารณารายด้านมีผลสรุปดังต่อไปนี้

การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยด้านการตัดสินใจในภาพรวม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความเห็นว่าระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยด้านการตัดสินใจในภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 3.66 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .685 และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยด้านการตัดสินใจในด้านการเข้าร่วมประชุมเพื่อเสนอปัญหา ความต้องการของชุมชนในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน มากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 3.79 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .687 รองลงมาคือด้านการมีส่วนร่วมในการพิจารณาจัดสรรทรัพยากรต่างๆ ที่สนับสนุนต่อการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน มีค่าเฉลี่ย 3.77 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .642 และ น้อยที่สุดคือด้านการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนในการจัดการขยะมูลฝอยอย่างต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ย 3.46 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .620

การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยด้านการร่วมปฏิบัติการในภาพรวม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความเห็นว่าระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยด้านการร่วมปฏิบัติการในภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 3.76 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .694 และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยด้านการปฏิบัติการในด้านการมีส่วนร่วมในการสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ เพื่อใช้ในการดำเนินงานตามแผนการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน มากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 3.92 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .742

รองลงมาคือด้านการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อม หรือการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน มีค่าเฉลี่ย 3.81 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .718 และ น้อยที่สุดคือด้านการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างประชาชนในพื้นที่ในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน มีค่าเฉลี่ย 3.66 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .621

การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยด้านการร่วมรับผลประโยชน์ในภาพรวม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความเห็นว่าระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยด้านการร่วมรับผลประโยชน์ ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 3.98 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .685 และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยด้านการร่วมรับผลประโยชน์ในด้านสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการดำเนินกิจกรรมตามแผนการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนไปประยุกต์ใช้กับการดำเนินกิจกรรมอื่นๆ ร่วมกันในชุมชนได้อย่างดี มากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.09 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .636 รองลงมาคือด้านความรู้ที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นในตัวตน จากการเข้าร่วมกิจกรรมตามแผนการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน มีค่าเฉลี่ย 3.97 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .626 และ น้อยที่สุดคือด้านการได้รับความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนมากขึ้นจากการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ในการจัดการขยะมูลฝอย มีค่าเฉลี่ย 3.93 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .746

การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยด้านการประเมินผลการดำเนินงานในภาพรวม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความเห็นว่าระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยด้านการร่วมประเมินผลการดำเนินงาน ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 3.71 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .659 และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยด้านการประเมินผลการดำเนินงานในด้านการมีส่วนร่วมติดตามการติดตามดูแลสภาพแวดล้อมตามแผนการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน มากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 3.82 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .546 รองลงมาคือด้านการมีส่วนร่วมในการติดตาม ตรวจสอบประเมินผล โครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ที่ชุมชนได้ดำเนินการแล้วเสร็จตามแผนการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน มีค่าเฉลี่ย 3.74 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .691 และ น้อยที่สุดคือด้านการมีส่วนร่วมเป็นกรรมการตรวจสอบการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมตามแผนการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน มีค่าเฉลี่ย 3.65 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .655

5.1.3 สรุปผลด้านความสำเร็จในการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะในเขตพื้นที่ ต.จรเข้เผือก อำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความเห็นว่าระดับความสำเร็จในการจัดการขยะมูลฝอยในภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 4.10 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .677 และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความเห็นว่าระดับความสำเร็จในการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยทำให้สภาพแวดล้อมในชุมชนของท่านมีความสวยงามมากขึ้น มากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.22 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .664 รองลงมาคือด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยทำให้รับรู้ได้ถึงประโยชน์ของขยะมูลฝอยทำให้สามารถใช้ประโยชน์จากขยะได้มากขึ้น มีค่าเฉลี่ย 4.12 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .649 และ น้อยที่สุดคือด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยทำให้ปริมาณขยะในพื้นที่ของท่านมีปริมาณลดลง มีค่าเฉลี่ย 4.02 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .677

5.1.4 สรุปข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยด้านการร่วมตัดสินใจ

องค์การบริหารส่วนตำบลจรเข้เผือก อำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี ควรทำหน้าที่เป็นหลักในการตัดสินใจเพื่อหาแนวทางการบริหารจัดการขยะมูลฝอยให้มีประสิทธิภาพ ตั้งแต่วิธีการกำจัดขยะมูลฝอย ต่างๆ การหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดปัญหา ตัดสินใจหาวิธีการที่ดีที่สุด ในการใช้งบประมาณหรือทรัพยากรต่างๆ ให้คุ้มค่า

องค์การบริหารส่วนตำบลจรเข้เผือก อำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี ควรจัดลำดับความสำคัญของการบริหารจัดการขยะมูลฝอย ชุมชน โดยกำหนดเป็นทิศทางและกรอบแนวคิดในการตัดสินใจโดยยึดผลประโยชน์หรือความคุ้มค่าในการทรัพยากรเป็นสำคัญ ตามกรอบนโยบาย เป้าหมาย และแผนปฏิบัติการ ขององค์การบริหารส่วนตำบลจรเข้เผือก จังหวัดกาญจนบุรี เพื่อให้ขั้นตอนการทำงานมีความต่อเนื่องสัมพันธ์กันและมีประสิทธิภาพ ตลอดจนไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิต

5.1.5 สรุปข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยด้านการร่วมปฏิบัติการ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริม และเสริมสร้างศักยภาพประชาชนในการดำเนินการบริหารจัดการขยะมูลฝอยเพิ่มขึ้น โดยอาจจัดเป็นรูปแบบกิจกรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชน อาทิ เช่น ธนาคารขยะมูลฝอย การทำปุ๋ยหมักหรือการหมักปุ๋ย ขยะมูลฝอยแลกไข่ไก่และสิ่งของ ตลาดนัดรีไซเคิล ชมรมสิ่งประดิษฐ์จากวัสดุเหลือใช้หรือขยะมูลฝอยรีไซเคิล เป็นต้น เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการลด การคัดแยก และนำขยะมูลฝอยชุมชนมาใช้ประโยชน์อย่างเป็น รูปธรรม โดยเฉพาะการนำนวัตกรรมใหม่ ๆ เทคโนโลยีทันสมัย ระบบการบริหารจัดการมาใช้สนับสนุนให้การบริหารจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลจรเข้เผือก จังหวัดกาญจนบุรี มีประสิทธิภาพมากขึ้น

องค์การบริหารส่วนตำบลจรเข้เผือก จังหวัดกาญจนบุรี ควรมีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีมาสนับสนุนการดำเนินงานการบริหารจัดการขยะมูลฝอย ที่ไม่สิ้นเปลืองทรัพยากร หรืองบประมาณมากเกินไป และทำให้คุณภาพสิ่งแวดล้อม หรือประชาชนในพื้นที่นั้น ๆ มีคุณภาพดีขึ้น

5.1.6 สรุปข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยด้านการร่วมรับผลประโยชน์

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีศักยภาพ ดำเนินการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนในพื้นที่ เช่น การเก็บรวบรวม การขนส่ง การกำจัดขยะ มูลฝอยชุมชน เป็นต้น โดยของค์การบริหารส่วนตำบลจรเข้เผือก จังหวัดกาญจนบุรีจะได้ประโยชน์จากการพัฒนาการบริหาร จัดการขยะมูลฝอยชุมชน การพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพของการบริการสาธารณะการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน โดยอาศัยข้อได้เปรียบของภาคเอกชนและหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีศักยภาพ ในเรื่องของนวัตกรรมใหม่ ๆ เทคโนโลยีที่ทันสมัย ระบบการบริหารการเงิน และความเชี่ยวชาญในด้านการบริหารจัดการขยะมูลฝอย โดยที่ภาคเอกชนและหน่วยงานอื่น ๆ จะได้รับประโยชน์ในหลายลักษณะขึ้นอยู่กับข้อตกลง เช่น ในรูปของดอกเบี้ยที่องค์การบริหารส่วนตำบลจรเข้เผือก จังหวัดกาญจนบุรี ได้คืนจากการลงทุนสิทธิประโยชน์ในการเก็บค่าธรรมเนียม เป็นต้น โดยของค์การบริหารส่วนตำบลจรเข้เผือก จังหวัดกาญจนบุรี มีหน้าที่สำคัญ คือ

การเป็นผู้กำกับกับการดำเนินตามนโยบาย การกำหนดมาตรฐานการบริการ การอนุมัติ และควบคุมโครงการ

5.1.7 สรุปข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยด้านการร่วมประเมินผลการดำเนินงาน

องค์การบริหารส่วนตำบลจรเข้เผือก จังหวัดกาญจนบุรี ควรกำหนดแนวทางการประเมินผลการดำเนินงานการบริหารจัดการขยะมูลฝอย แล้วประชาสัมพันธ์ให้ผู้เกี่ยวข้องรับทราบร่วมกัน เพื่อให้ทราบถึงผลการดำเนินงานตามตัวบ่งชี้ หรือ ตัวชี้วัดการทำงานว่าเป็นไปตามระบบหรือไม่ โดยอาจอาศัยเทคโนโลยีการกำจัดขยะมูลฝอยชุมชนที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องพิจารณา เลือกรูปแบบการกำจัดขยะมูลฝอยชุมชนให้เหมาะสมกับสภาพปัญหาและความจำเป็นด้านขยะ มูลฝอยชุมชน

องค์การบริหารส่วนตำบลจรเข้เผือก จังหวัดกาญจนบุรี ต้องพิจารณาปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงาน รวมถึงประเมินผลด้านและศักยภาพในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนด้วย เช่น ด้านบุคลากร งบประมาณ เป็นต้น ทั้งนี้ ต้องกำหนดตัวชี้วัดที่ชัดเจน เช่น จำนวนขยะที่ลดลงต่อวัน / ต่อครอบครัว เป็นต้น

5.2 อภิปรายผลการศึกษาคั้งนี้มีประเด็นที่สมควรนำมาอภิปราย ดังนี้

5.2.1 ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยด้านการร่วมตัดสินใจ

จากผลการศึกษาพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความเห็นว่าระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยด้านการตัดสินใจในภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 3.66 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .685 ซึ่งอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจกล่าวได้ว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลจรเข้เผือก จังหวัดกาญจนบุรี เป็นผู้มีการกิจครอบครัว และ ประกอบอาชีพค้าขายเป็นจำนวนมาก จึงส่งผลให้การเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะ ด้วยการร่วมตัดสินใจเพื่อดำเนินการใดใดมีระดับความคิดเห็นต่อการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดขึ้นอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนในการจัดการขยะมูลฝอยอย่างต่อเนื่อง พบว่าถึงแม้จะมีค่าเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์แปลผลอยู่ในระดับมากก็ตาม แต่มีระดับค่าเฉลี่ยอยู่ใน 3.46 ค่าเบี่ยงเบน

มาตรฐาน .620 ซึ่งถือว่าน้อยที่อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นผลต่อเนื่องจากการประกอบอาชีพของผู้ตอบแบบสอบถาม ที่มีภารกิจในการประกอบอาชีพ จึงอาจส่งผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมที่ไม่สามารถดำเนินการเข้าร่วมได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งอาจส่งผลทำให้การดำเนินงานต่างๆ ที่เกิดจากการร่วมประชุม ร่วมพิจารณา ไม่เป็นไปอย่างต่อเนื่องซึ่งจะส่งผลกระทบต่อระดับความสำเร็จในการดำเนินงานบริหารจัดการขยะในพื้นที่ต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ พิศิพร ทัศนาศ และ โชติ บศิริรัฐ (2558) ที่ได้ศึกษาถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตพื้นที่เทศบาลนครพิษณุโลก และพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง และได้เสนอแนะว่าเทศบาลนครพิษณุโลก ควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในทุกๆ กิจกรรม อย่างแท้จริง ไม่ว่าจะเป็นตั้งแต่กระบวนการร่วมรับรู้สถานการณ์และสภาพปัญหา ร่วมวางแผนและตัดสินใจ ร่วมทำกิจกรรมโครงการ ร่วมตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงาน ผ่านกิจกรรมต่างๆ และควรมีการศึกษาหาแนวทางการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตพื้นที่ เพื่อให้ได้สารสนเทศมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในทางปฏิบัติได้อย่างแท้จริง และเพื่อเป็นการส่งเสริม สนับสนุน และเป็นแนวทางในการสร้างการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในทุกขั้นตอนให้เกิดขึ้นอย่างแท้จริง ดังนั้นสำหรับในชุมชนจรเข้เผือก อำเภอเด่นมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี ผู้นำชุมชน หรือ ผู้เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน จึงควรกำหนดระยะเวลาการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสะดวกในการเข้าร่วมของประชาชนเป็นสำคัญ และควรกระตุ้นให้ประชาชนในชุมชนได้นำเสนอความคิดเห็น ปัญหา รวมถึงความต้องการของประชาชนในชุมชนอย่างเท่าเทียม เสมอภาค เพื่อจักได้นำข้อมูลความคิดเห็นนั้น ไปร่วมดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหา หรือ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการนั้นได้อย่างถูกต้องเหมาะสมต่อไป

5.2.2 ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยด้านการร่วมปฏิบัติการ

จากผลสรุปการศึกษาด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยด้านการร่วมปฏิบัติการ ในภาพรวมพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความสำคัญอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.76 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .694 กล่าวได้ว่า ประชาชนในชุมชนให้ความสำคัญกับการร่วมปฏิบัติการอันเนื่องมาจากการเป็นกิจกรรมที่ร่วมกันดำเนินงานเพื่อให้สภาพแวดล้อมของชุมชนมีคุณภาพ มีความสวยงาม อีกทั้งการเข้าร่วมในการปฏิบัติการ จะทำให้ประชาชนในชุมชนได้มีโอกาสพบปะ พูดคุย อันเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีในระหว่างประชาชนในชุมชนให้เป็นไปอย่างสร้างสรรค์ ซึ่ง

เป็นวัฒนธรรมสำคัญของชุมชนที่แสดงความสามัคคีในการร่วมกิจกรรมและยังเป็นการแสดงความ มีน้ำใจในการสนับสนุนอุปกรณ์ต่างๆ นานา เพื่อประโยชน์ในการร่วมกิจกรรมปฏิบัติการจัดการ ขยะมูลฝอย ดังปรากฏในผลการวิจัยที่พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการมี ส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยด้านการปฏิบัติการในด้านการมีส่วนร่วมในการในการสนับสนุน วัสดุ อุปกรณ์ เพื่อใช้ในการดำเนินงานตามแผนการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน มากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 3.92 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .742 แสดงถึงพลังความร่วมมือของชุมชนที่สนับสนุนด้านทรัพยากรใน การดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมุ่งสร้างสภาพแวดล้อมที่มี คุณค่าของชุมชน เพื่อประโยชน์ของชุมชน ของเยาวชนในชุมชนได้ใช้ชีวิตอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี สอดคล้องกับการศึกษาของ ศิริภักธา พลมาตร และ อรนนท์ กลันทปุระ (2562) ที่ทำการศึกษารื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลกุดชุมพัฒนา อำเภอกุดชุม จังหัดยโสธร และผลจากการสัมภาษณ์พบว่า ปัญหาและอุปสรรคสำคัญในการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย ส่วนใหญ่ประชาชนเล็งเห็นความสำคัญในการคัดแยกขยะ ก่อนที่จะนำไปทิ้งหรือกำจัดทำให้ง่ายต่อ การเก็บขนส่ง ทำให้ขยะมีปริมาณลดลง เทศบาลมีแนวทาง หรือการส่งเสริมให้ประชาชนมีความร่วมมือในการแยกขยะ การใช้ประโยชน์ที่เกิดมาจากขยะ และ มีงบประมาณสนับสนุนรวมถึงมีการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์จำเป็นต่อการคัดแยกขยะอย่างเหมาะสม เพียงพอ ส่งผลให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลกุดชุมพัฒนา อำเภอกุดชุม จังหัดยโสธรอย่างมาก สำหรับชุมชนในพื้นที่ตำบลจรเข้เผือก จังหวัดกาญจนบุรี จึง ควรมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือ ผู้นำชุมชนที่เน้นการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ ทรัพยากรต่างๆ เพื่อ ส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งเมื่อประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อร่วมปฏิบัติการ นอกจากจะก่อให้เกิดผลลัพธ์ในเชิงรูปธรรมคือ สภาพแวดล้อมของชุมชนสวยงามแล้ว ในระหว่าง การร่วมกันทำกิจกรรม ร่วมกันสนับสนุนทรัพยากร วัสดุอุปกรณ์เพื่อทำให้กิจกรรมการบริหาร จัดการขยะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ยังเป็นการสร้างกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้เกิดความสามัคคี อย่างสร้างสรรค์ เสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างประชาชนในชุมชนในเขตพื้นที่จรเข้เผือก จังหวัดกาญจนบุรี ได้อย่างดีอีกด้วย

5.2.3 ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยด้านการร่วมรับผลประโยชน์

จากผลสรุปการศึกษาด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยด้านการร่วมรับ ผลประโยชน์ ในภาพรวมพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความสำคัญอยู่ในระดับมาก โดยมี ค่าเฉลี่ย 3.98 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .685 กล่าวได้ว่า ประชาชนในชุมชนได้รับประโยชน์ร่วมกัน

จากการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยร่วมกัน นั่นคือ ทุกคนในชุมชนได้รับประโยชน์จากสภาพแวดล้อมที่สวยงาม ได้รับประโยชน์จากการเพิ่มมูลค่าจากขยะมูลฝอยให้มีมูลค่าทางเศรษฐกิจเพิ่มมากขึ้นด้วยการนำมาแปรรูปและจัดจำหน่ายในนามของชุมชนจรเข้เผือก จังหวัดกาญจนบุรี โดยเฉพาะประโยชน์ที่เกิดขึ้นที่ประชาชนในชุมชนได้รับร่วมกันคือ การที่ประชาชนในชุมชนได้แสดงออกถึงการนำความรู้ ความสามารถที่ได้รับจากการดำเนินกิจกรรมตามแผนการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนไปประยุกต์ใช้กับการดำเนินกิจกรรมอื่นๆ ร่วมกัน ในชุมชนได้อย่างดีมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.09 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .636 เพราะการเข้าร่วมกิจกรรมการจัดการขยะมูลฝอย การเพิ่มมูลค่าขยะมูลฝอย ทำให้ได้ความรู้ไปถ่ายทอดเผยแพร่ต่อกับสมาชิกครอบครัว ให้ร่วมกันสร้างสรรค์ สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับขยะมูลฝอย เช่น การแปรรูปขวดน้ำพลาสติกเป็นกระถางต้นไม้ การนำเศษอาหารเหลือจากการรับประทานไปแปรรูปเป็นปุ๋ยธรรมชาติเพื่อนำไปใช้ในระบบเกษตรต่อไป สอดคล้องกับการศึกษาของ ธิดารัตน์ ถึงสุข พลกฤต แสงอาวุธ และ พูลฉัตร วิชัยดิษฐ (2564) ที่ได้ศึกษา แนวทางการพัฒนาเพื่อบรรลุประสิทธิผลในการจัดการขยะมูลฝอย ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการศึกษาพบว่า ควรมีการนำใช้หลัก 3R มาใช้เพื่อถ่ายทอดความรู้ สร้างมูลค่าเพิ่มและสร้างจิตสำนึกในการจัดการขยะภายในครัวเรือน สร้างค่านิยมในการใช้ถุงผ้า สร้างแกนนำชุมชนในการจัดการขยะ ร่วมกับเอกชนสร้างพลังงานไฟฟ้าจากขยะมูลฝอย สนับสนุนกิจกรรมต่างๆ อาทิ ขยะแลกเงิน การลดภาษีภษณะที่ไม่เป็นมลพิษต่อสิ่งแวดล้อมให้มีราคาถูกลง โดยได้เสนอแนะว่า หน่วยงานภาครัฐควรส่งเสริมให้ออกกฎหมายการรีไซเคิลขยะ การนำของเก่าที่ไม่ใช้แล้วแลกของใหม่โดยจ่ายส่วนต่าง เพื่อสร้างแรงจูงใจในการคัดแยกขยะ มีการจัดหาวิธีการหรือเทคโนโลยีใหม่ๆ มาประยุกต์ใช้ จากผลการศึกษาดังกล่าว ถือได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการทำให้ประชาชนในชุมชนเขตพื้นที่จรเข้เผือก จังหวัดกาญจนบุรี ได้ร่วมกันรับประโยชน์อันเกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมบริหารจัดการขยะมูลฝอย และยังก่อให้เกิดความรู้สึกยินดี ภาคภูมิใจเมื่อได้เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ทั้งกับตนเอง และเป็นประโยชน์ต่อชุมชนเมื่อได้เข้าร่วมดำเนินการบริหารจัดการขยะได้บรรลุผล สำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด ช่วยลดปริมาณขยะมูลฝอย ช่วยเพิ่มมูลค่าจากขยะมูลฝอย และช่วยเสริมสร้างสภาพแวดล้อมอย่างสร้างสรรค์ ดังปรากฏจากผลการศึกษาที่พบว่ามีค่าเฉลี่ยจากความรู้สึกยินดี ภาคภูมิใจของประชาชนในชุมชนเมื่อการดำเนินกิจกรรมหรือ โครงการต่างๆ ตามแผนการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนก่อนให้เกิดประโยชน์ทั้งกับตัวเองและชุมชน มีค่าเฉลี่ย 4.08 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .701 ดังนั้น ผู้นำชุมชนหรือผู้เกี่ยวข้องจึงควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนอย่างต่อเนื่อง และกระตุ้น เชิญชวนให้ประชาชนในชุมชนได้เข้าร่วมกิจกรรมด้วยกันอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ อันจะเป็นการเสริมสร้างความสามัคคีระหว่างประชาชนในชุมชนให้เข้มแข็งอย่างยั่งยืนต่อไป

5.2.4 ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยด้านการร่วมประเมินผลการดำเนินงาน

จากสรุปผลการศึกษาด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยด้านการร่วมประเมินผลการดำเนินงานในภาพรวม พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.71 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .659 โดยการประเมินผลการดำเนินงานร่วมกันให้เป็นไปตามเป้าหมายตามแผนงาน ที่กำหนดไว้ นั้น ผู้นำชุมชนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนการดำเนินงาน ควรกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จในการประเมินผลการดำเนินงาน และ แจ้งให้ประชาชนในชุมชนหรือผู้เกี่ยวข้องรับรู้ รับทราบรวมถึง อาทิ ตัวชี้วัดเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรเพื่อดำเนินกิจกรรมการจัดการขยะมูลฝอย ตัวชี้วัดด้านระยะเวลาการดำเนินกิจกรรม และอาจเปรียบเทียบกับชุมชนใกล้เคียงหรือ เปรียบเทียบกับผลการดำเนินงานที่เคยได้ดำเนินการมาแล้วในชุมชน เพื่อเป็นการตรวจสอบผลการดำเนินงานร่วมกัน และ ยังได้ตรวจสอบความก้าวหน้าในการดำเนินงานเมื่อเปรียบเทียบกับกิจกรรมการดำเนินงานที่ผ่านมาอีกด้วย เพื่อประโยชน์ในการนำข้อมูลที่ได้รับไปปรับปรุงพัฒนาให้เป็นไปตามเป้าหมาย หรือ พัฒนาให้ดียิ่งขึ้นต่อไป สอดคล้องกับการศึกษาของเบญจพรรณ สุวรรณท้าว (2558) ที่ศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วน ตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยมีข้อเสนอแนะสำคัญเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ควรให้การ สนับสนุน หนุนเสริม และประชาสัมพันธ์ รวมทั้งให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และ สาเหตุของปัญหาร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และ อบรมให้มากยิ่งขึ้น ควรให้การสนับสนุน หนุนเสริม ในการจัดการขยะมูลฝอย รวมทั้งจัดซื้อเครื่องมืออุปกรณ์ และ งบประมาณ ในการจัดการขยะมูลฝอยในแต่ละชุมชน ให้เพียงพอ โดยเฉพาะประเด็นด้านการร่วมประเมินผลการดำเนินงานนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง ควรจัดตั้งคณะกรรมการชุมชน หรือ ตัวแทน เพื่อคอยสอดส่องดูแล ประสานงาน และติดตามการประเมินผลในการจัดการขยะร่วมกับ อบต. ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวนี้ สอดคล้องกับผลการศึกษาในครั้งนี้คือ ผลการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมประเมินผลการดำเนินงานด้านการจัดการขยะมูลฝอยในรายด้านพบว่า ประเด็นสำคัญที่ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยด้านการประเมินผลการดำเนินงานคือ ด้านการมีส่วนร่วมติดตามการติดตามดูแลสภาพแวดล้อมตามแผนการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน มากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 3.82 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .546 กล่าวได้ว่าเป็นการสะท้อนถึงความสนใจ ใส่ใจของประชาชนในชุมชนที่ร่วมมือช่วยกันสอดส่องดูแลการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นของหมู่บ้าน ทั้งด้านความสวยงาม หรือ การเกิดขึ้นของขยะมูล

ฝอยที่อาจมีการทิ้งไม่ถูกที่ถูกทาง หรือ พื้นที่ในการทิ้งขยะมูลฝอยมีสิ่งแปลกปลอม จากจิตสำนึก ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนจรเข้เผือก จังหวัดกาญจนบุรี ดังนั้น ผู้บริหาร หรือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงอาจขจัดให้มีกิจกรรมการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง เพื่อร่วมกันติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้น โดยอาจจะจัดเป็นการจัดประชุมประชาคมประจำเดือนในแต่ละ เดือน ซึ่งถือเป็นเวทีที่เปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนจรเข้เผือก ได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น นำเสนอปัญหา หรือข้อมูลในทุก ๆ ด้านของหมู่บ้าน อย่างต่อเนื่อง ซึ่งถึงแม้ว่า ประชาชนในชุมชน จรเข้เผือกส่วนใหญ่อาจมีการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ มีจำนวนน้อย อันเนื่องจาก ประชาชนส่วนใหญ่ ในชุมชนมีอาชีพ ทำการเกษตรและรับจ้าง ซึ่งมีฐานะปานกลาง ถึงยากจน เวลาส่วนใหญ่ในหนึ่งวัน ของประชาชนในชุมชนจรเข้เผือก ได้ใช้เวลาไปกับการทำมาหาเลี้ยงชีพ จนอาจไม่ได้มีเวลาเพื่อเข้า ร่วมในกิจกรรมพัฒนาท้องถิ่นและที่สำคัญประการหนึ่งคือประชาชนอาจไม่มีความรู้และความเข้าใจ ที่ถูกต้องเกี่ยวกับ แนวทางการบริหารจัดการขยะมูลฝอยที่ถูกต้องเหมาะสม ดังนั้น ผู้เกี่ยวข้องจึงควร ให้ความรู้กับประชาชนเป็นสำคัญอีกด้วย

5.2.5 ระดับความสำเร็จในการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในเขตพื้นที่ ตำบลจรเข้เผือก อำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี

จากสรุปผลการศึกษาด้านความสำเร็จในการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย ของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่พบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า ชุมชนมีความสำเร็จในการบริหาร จัดการขยะมูลฝอยในเขตพื้นที่ตำบลจรเข้เผือก ตำบลด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 4.10 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .677 แสดงถึงการรับรู้ของชาวบ้านใน ชุมชนที่รับรู้ได้ถึงความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการส่วนกันดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการ บริหารจัดการขยะมูลฝอย ให้มีปริมาณลดลง และสามารถใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอยได้มาก ขึ้น จากการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับขยะมูลฝอยที่สามารถนำมาแปรรูปได้ ซึ่งนอกจากจะทำให้เกิด ประโยชน์ดังกล่าวแล้ว ยังเป็นกิจกรรมที่สร้างความสามัคคีให้กับชุมชนให้เข้มแข็งมากยิ่งขึ้นอีกด้วย สอดคล้องกับการศึกษาของ อรรถเรศน์ ปุระณะสุวรรณ และ วรสิทธิ์ เจริญพุด (2562) ที่ศึกษา ประสิทธิภาพของการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ขององค์การบริหาร ตำบลคลองเงิน อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม และได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ความสำเร็จที่เกิดจากการมีส่วนร่วม นั้น เกิดขึ้นจากกำลังของประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมใน กิจกรรมต่างๆ อย่างเข้มแข็งและต่อเนื่อง ดังนั้น ผู้บริหารท้องถิ่น ผู้นำชุมชนหรือผู้เกี่ยวข้องควรมี การประชาสัมพันธ์เพื่อกระตุ้นการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในทุกกลุ่ม ทุกช่วงวัย โดยเฉพาะ

หากเป็นผู้ที่มีความรู้และมีความคิดสมัยใหม่ เพื่อสามารถดึงความสามารถความคิดและประสบการณ์เหล่านั้นมา ปรับใช้เพื่อประโยชน์ในการทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในอนาคต ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง โดยผู้บริหารท้องถิ่น ผู้นำชุมชนหรือผู้เกี่ยวข้องควรเปิดโอกาสให้กลุ่มประชาชนรุ่นใหม่ที่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมกล้าแสดงความคิด สร้างการริเริ่ม โดยการ จัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อทัศนคติเชิงบวก พร้อมๆ กับการสร้างแรงจูงใจแก่ประชาชนในเรื่องความผูกพันที่มีต่อชุมชน โดยสร้างความมีจิตสาธารณะ สำนึกรักต่อชุมชน เพื่อเป็นการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ทุกคนร่วมรับประโยชน์ร่วมกัน และอาจเชิญผู้รู้ หรือผู้ที่ชุมชนให้การยอมรับ นับถือหรือผู้ที่ประสบความสำเร็จในด้านอาชีพเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนให้ มากขึ้นเพื่อให้เกิดกลุ่มชมรมในการถ่ายทอดทักษะความรู้ที่มี นำไปสร้างประโยชน์ให้ชุมชน โดยในการศึกษาการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนในพื้นที่ตำบลจรเข้เผือกในครั้งนี้ เมื่อพิจารณาลึกลงไปในรายได้ยังพบอีกด้ว่าความสำเร็จที่กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าเป็นความสำเร็จอีกประการหนึ่งที่สำคัญ คือ การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยทำให้สภาพแวดล้อมในชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลจรเข้เผือก มีความสวยงามมากขึ้น โดยอยู่ในเกณฑ์แปลผลค่าเฉลี่ยในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.22 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .664 ซึ่งถือเป็นสภาพทางกายภาพที่สามารถเห็นได้อย่างชัดเจน จากการกำจัดปริมาณขยะมูลฝอยในพื้นที่ให้ลดลง ทำให้เกิดพื้นที่ที่สามารถนำไปพัฒนาสร้างสวนหย่อม ลดสิ่งรบกวนจากขยะมูลฝอย เช่น กลิ่น แมลงตอมต่างๆ ส่งผลให้สภาพแวดล้อมในชุมชนมีความสวยงามขึ้นอย่างมาก และจากพื้นที่สวนหย่อมนี้เองเป็นแหล่งพบปะสำคัญที่ทำให้ประชาชนในพื้นที่ ในชุมชนได้มีพื้นที่ธรรมชาติ ได้ร่วมกันจัดกิจกรรมต่างๆ มากยิ่งขึ้นอีกด้วย

5.3 ข้อเสนอแนะในการศึกษา

จากผลการศึกษาดังกล่าวมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

- 1) ผู้บริหารท้องถิ่น หรือ ผู้นำชุมชน หรือ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง กับการบริหารจัดการขยะมูลฝอย ควรกระตุ้นการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลจรเข้เผือก จังหวัดกาญจนบุรี ให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้น จนถึงเสร็จสิ้น โครงการ และมีส่วนร่วมในโครงการ หรือ กิจกรรมต่างๆ อย่างต่อเนื่อง อาทิ ร่วมกันวางแผนการใช้วัสดุอุปกรณ์ในการจัดการขยะมูลฝอย ร่วมรับผิดชอบโครงการ ร่วมรับและร่วมใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอย
- 2) ผู้บริหารท้องถิ่น หรือ ผู้นำชุมชน หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรมีการกำหนดแนวทางหรือสร้างแรงจูงใจให้กับประชาชนในชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลจรเข้เผือก จังหวัดกาญจนบุรีในการคัด

แยกขยะ เพื่อให้เกิดความสะดวกในการจัดการขยะ และเป็นการจูงใจให้มีการจัดการอย่างเป็นระบบ ให้มากกว่าการใช้กฎหมาย มาบังคับ

3) ผู้บริหารท้องถิ่น หรือ ผู้นำชุมชน หรือ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรมีการจัดระเบียบพื้นที่ หรือสถานที่ทิ้งขยะมูลฝอย จัดระเบียบเวลาการจัดเก็บขยะมูลฝอย จัดระเบียบหมวดหมู่ชนิดของขยะมูลฝอย เพื่อให้เกิดความสะดวกในการตั้งจุดบริการ และการรวบรวมและคัดแยก ขยะภายในชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลจรเข้เผือกได้ดี มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งต่อไป ควรทำการวิจัยเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากยิ่งขึ้น อันจะทำให้ได้ข้อมูลสารสนเทศ เพื่อนำไปพัฒนาแนวทางการสร้างการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน และ หน่วยงานอื่นๆ ดังต่อไปนี้

1) ควรศึกษาแนวทางการส่งเสริมหรือมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน ในเขตพื้นที่ตำบลจรเข้เผือก จังหวัดกาญจนบุรี เพื่อเป็นการยกระดับชุมชนยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนให้มีความสะอาด ปลอดภัย และสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนในชุมชน

2) ควรศึกษาเพื่อหาแนวทางการส่งเสริมความตระหนักรู้ของประชาชนในชุมชนเกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอย และ ส่งเสริมการเรียนรู้ต่อการจัดการขยะเพื่อลดปริมาณขยะมูลฝอยในชุมชนเขตพื้นที่ตำบลจรเข้เผือก จังหวัดกาญจนบุรี

บรรณานุกรม

- กรมควบคุมมลพิษ. (2559). แผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (พ.ศ.2559-2564). กรุงเทพฯ : แอคทีฟพริ้นท์ จำกัด.
- กรมควบคุมมลพิษ. (2565). ระบบสารสนเทศด้านการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน. สืบค้น จาก <https://thaimsw.pcd.go.th/localgovdetail.php?id=6193>
- กรมควบคุมมลพิษ. (2565). องค์ความรู้การเสริมสร้างศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ : กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- กัลยา วาณิชบัญชา. (2544). การวิเคราะห์สถิติ: สถิติเพื่อการตัดสินใจ (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: บริษัทธรรมสาร.
- โกวิท พวงงาม. (2545). การปกครองท้องถิ่นไทย หลักการและมติใหม่ในอนาคต. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- จารุวัฒน์ ดิงหงะ. (2561). แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการขยะมูลฝอยภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ตำบลรัษฎา อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต, 14(2).
- จินตนา สุขจรรย์. (2549). การศึกษาและการพัฒนาชุมชน. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เชาวลิต อยู่เกิด, วิจิตรา ศรีสอน และ ศิโรตม์ ภาคสุวรรณ. (2564). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแบบยั่งยืน : กรณีศึกษารูปแบบการจัดการขยะชุมชนตลาดสดแฮปปี้แลนด์ใหม่ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร. วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม – สิงหาคม 2564) น.712-726.
- ธิดารัตน์ ถึงสุข, พลกฤต แสงอาวุธ, พูลฉัตร วิชัยดิษฐ์ (2564) แนวทางการพัฒนาเพื่อบรรลุประสิทธิภาพในการจัดการขยะมูลฝอย ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี , วารสารวิชาการวิทยาลัยบริหารศาสตร์: ปีที่ 4(1): มกราคม - มีนาคม 2564 น.35-49.
- นัยนา เดชะ. (2557). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนตำบลเลม็ด อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ : สงขลา.
- เบญจพรรณ สุวรรณท้าว. (2558). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด. วารสารมหาวิทยาลัยมหาภูมิภควรรณวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ปีที่ 5(1). น.212-238.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ผกามาส ปาลกะเชนทร์ พูลนัตร์ วิชัยดิษฐ์ และ วาสนา จาตุรัตน์. (2563). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอนาเดิม จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วารสารวิชาการ วิทยาลัยบริหารศาสตร์. ปีที่ 3(4). น.83-95
- พิศิพร ทศนา และ โชติ บศิริรัฐ. (2558). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตพื้นที่เทศบาลนครพิษณุโลก. การประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ ครั้งที่ 15.
- พิศิพร ทศนา และ โชติบศิริรัฐ. (2558). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย ในเขตพื้นที่ เทศบาลนครพิษณุโลก. รายงานสืบเนื่องจากการประชุมสัมมนาวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ เครือข่าย บัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 15. มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ.
- มะลิวัลย์ สีหะวงษ์. (2560). การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอย ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท้ายดง อำเภอวังโป่ง จังหวัดเพชรบูรณ์. รายงานการประชุมสัมมนาวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติเครือข่ายบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ ครั้งที่ 17. มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- เมตต์ เมตต์การุณจิต. (2553). การบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม: ประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และราชการ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: บั๊กพอยท์.
- รัฐพล ศรีธรรมมา และ เกวดิน ศิลพิพัฒน์. (2559). การมีส่วนร่วมของประชาชนและประสิทธิภาพการจัดการขยะของเทศบาลตำบลเขาพระงาม อำเภอเมืองจังหวัดลพบุรี. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ : กรุงเทพฯ.
- ศาลิมาร์ เกิดกลิ่นหอม. (2562). แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน : เทศบาลนครนครศรีธรรมราช. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ : กรุงเทพฯ
- ศิริภัทรา พลมาตร และ อرنันท์ กลั่นทปฺระ (2562) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลกุดชุมพัฒนา อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ : กรุงเทพฯ.
- สมบัติ นามบุรี. (2562). ทฤษฎีการมีส่วนร่วมในงานรัฐประศาสนศาสตร์. วารสารวิจัยวิชาการ ปีที่ 2(1) หน้า 183-197.
- สุธินี อัดถากร. (2560). ทฤษฎีทางเลือกสาธารณะ : ฐานคติและการนำไปประยุกต์ใช้ในการปรับปรุงการบริหารภาครัฐของไทย. วารสารการจัดการภาครัฐและเอกชน. 24 (1), (36-37).

บรรณานุกรม (ต่อ)

- สุนทร ปัญญาพงษ์, อัญชลี ชัยศรี, ทศไนยวรรณ ดวงมาลา และ วิมลศิลป์ ประงษ์ชัยภูมิ (2563). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนบ้านนาฝาย ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ. วารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์. ปีที่ 5(2).น.95-108.
- สุรพร เสียนสาย. (2557). การบริหารการดำเนินงานการบริการสาธารณะหน่วยที่ 2. ในเอกสารการสอนชุดวิชาการบริหารองค์การภาครัฐ. (พิมพ์ครั้งที่ 4). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- เสนาะ แก้วคง. (2560). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยภาคครัวเรือนในเขตเทศบาลตำบลบางวัวฉัตรเกษียร อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา
- อรรถเรศน์ ประณะสุวรรณ และ วรสิทธิ์ เจริญพุด. (2562). ประสิทธิภาพของการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ขององค์การบริหารตำบลคลองเงิน อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม. วารสารวิชาการ การจัดการภาครัฐและเอกชน ปีที่ 1 ฉบับที่ 3 กันยายน-ธันวาคม 2562. น. 161-172
- Arnstien, S.R. (1969). A Ladder of Citizen Participation. *Journal of the American Institute of Planners*, 35(4).
- Caiden G. E. (1982). *Public Administration*. Pacific Palisades : Palisades Publisher.
- Cohen, J. M., & Uphoff, N. T. (1980). Participation's place in rural development: Seeking clarify through specificity. n.p.
- Cohen, J.M. , & Uphoff, N.T. (1981). *Rural Development Participation: Concept and Measure for Project Design Implementation and Evaluation*: Rural Development Committee Center for international Studies. New York: Cornell University Press.
- Fornaroff , A. (1980). *Community involvement in Health System for Primary Health Care*. Geneva: World Health Organization.
- G.E. Berkley. (1975). *The Craft of Public Administration*. Boston: Allyn and Bacon.
- Huntington, S. & Nelson, S. (1975). *No easy choice: political participation in developing countries*. New York: Harvard University Press.
- James L. Creighton. (2005). *The Public Participation Handbook: Making Better Decisions through Citizen Involvement*. San Francisco: Jossey Bass Publisher.

บรรณานุกรม (ต่อ)

Koufman, F. (1949) . H.F. Participation Organized Activities in Selected Kentucky Localities.

Agricultural Experiment Station Bulletins, 4(2).

Putti. (1987). Work values and organizational commitment: A study in the Asian context. Human

Relations, 4(2).

Robbin, Stephen P. and Coulter D. May. (2007). Management. New Jersey : Pearson Education

Limited.

United Nations.(1981). Yearbook of International Trade Statistics. United Nations: UN Press.

William, E. (1976) . Electoral Participation in a Low Stimulus Election. Rural Development,

4(1) .

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นนธนพร บุญคุ้ม
วัน เดือน ปีเกิด	23 ตุลาคม 2510
สถานที่เกิด	จังหวัด ราชบุรี
ประวัติการศึกษา	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาวิชา การบริหารการปกครองท้องถิ่น, 2561
ที่อยู่ปัจจุบัน	159/7 ม.11 ต.จรเข้เผือก อ.ด่านมะขามเตี้ย จ.กาญจนบุรี
สถานที่ทำงาน	159/7 ม.11 ต.จรเข้เผือก อ.ด่านมะขามเตี้ย จ.กาญจนบุรี
ตำแหน่งปัจจุบัน	กำนัน ต.จรเข้เผือก